

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Proletari din toate țările, uniți-vă!

SCRIS PE TRICOLORUL UNIRE!

SOLEMNUL LEGĂMÎNT

Un act aniversar de asemenea forță și largi, fundamentale semnificații cum este cel pe care ni l-a prilejuit cea de a 65-a aniversare a Marii Uniri, nu putea să nu concentreze în datele și anvergură sa istorică întregul nostru suflet, ființa însăși a țării pe toată întinderea și durata ei, de la cele mai adânci rădăcini ale conștiinței de sine ale neamului și pînă la zi, la starea de fapt a tuberii de patrie și a tot ce înseamnă această, într-o indisolubilă legătură pe care unirea o face a libertatea, a independența și suveranitatea. A fost și rămîne acest act aniversar de la 1 Decembrie 1918 un fascinant și tulburător tablou de istorie în care succesiunea imaginilor de plătitor eroism și abnegație ale trecutului s-a îngemănă strins cu aceea a propriii noastre biografii, deschizîndu-ne și mai puternic înaintea viitorului drumul meritu ascendent pe care națiunea română s-a situat, străbătînd etape de timp și evenimente esențiale. Sensul predominant al, mai bine zis, paleta largă de semnificații ce s-au desprins și mai ales chipul solemn, de adevărat legămînt, cu care am trăit și am omagiat această epocă dată în istoria României se asociază în mod firesc prezentei la Marea Adunare Festivă a secretarului general al partidului, președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a cărui expunere, așteptată și urmărită cu emoție, va fi să rămînă nu numai în memoria noastră, a celor de azi, ci și ca un nou capitol de istorie prin care amplitudinea și profunzimea ideilor pot să dea noi contururi de lumină și noi accente înțelegerii realităților contemporane. Ascultîndu-l, logica evenimentelor și a relevării lor în cea mai intimă causalitate se cuprind de acel patos viu, revoluționar cu care sint potențate și trăiesc pentru todeauna marile fapte ce-au adunat, ca-ntr-o rortă, întregul spirit de dăruire și sacrificiu ale poporului, toate energiile creatoare ale națiunii, întreaga inspirație, toată puterea să de luptă și de gândire, de muncă și creație pentru a-și fiuri înfrînt un destin liber și demn, angajîndu-se decisiv pe calea progresului și civilizației. Ne amintim astfel o mai veche și sugestivă apreciere a celui cărui, pe bună dreptate, i se spune cititor al noi vremi: „Imprejurările istorico-sociale vitroge în care și-a dus existența au obligat poporul român din cele mai vechi timpuri să-și aperse dreptul la viață cu arma în mînă. Rezistînd tuturor încercărilor, el a străbătut vremurile de restricție și a ieșit la lumină, cucerindu-și locul ce se cuvenea în marea familie a popoarelor lumii, pentru că întodeauna a fost animat de o nestînsă dragoste de

patrie, de curaj și spirit de abnegație; sentimentul patriotismului fierbinte a fost transmis ca o fiacără vie, din generație în generație”.
Și iată, în cea mai limpede și mai cuprinzătoare sinteză, o implicație la zi, sub auspiciile actului omagial, în frecvența și pe lungimea de spirit alit de caracteristică modului în care secretarul general al partidului abordează problemele istoriei și ale propășirii României, cu o constanță și o clarviziune care se transformă în adevărate lecții despre trecut, prezent și viitor.
Sub semnul unor atari desfășurări de idei și al argumentelor prin care logica însăși a istoriei devine o coordonată de fond a existenței noastre ca popor și ca țară și mai ales sub incidența unor astfel de momente cum au fost cele prilejite de marea adunare festivă din Capitală dedicată aniversării făuririi statului național unitar român constituia de sine a poporului se întărește înfînt mai departe și dobindeste noi și exemplare limpezimi de spirit. Totul e asemenea unui solemn și fierbinte jurămînt; a spus-o de fapt însuși președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

În întreaga desfășurare a istoriei, unirea a fost factorul esențial al dăinuirii și uneori chiar al supraviețuirii noastre. Unirea a fost liantul nobil în substanța și după dimensiunea căruia ne-am construit ca țară, am rezistat și ne-am împlinit cele mai scumpe și mai drepte idealuri. Unirea și unitatea sint azi temelile cele mai de preț pe care am înălțat și se înalță pe mai departe România socialistă, avînd la cîrma destinului și aspirațiilor noastre fundamentale pe cei care este și inspiratorul și cititorul acestor noi vremi.

Lucafărul

„SĂ FACEM LEGĂMÎNT CĂ VOM ACȚIONA ÎNTOTDEAUNA ȘI ÎN TOATE ÎMPREJURĂRILE PENTRU ÎNTĂRIREA CONTINUĂ A UNITĂȚII ÎNTREGULUI POPOR, ÎN CADRUL FRONTULUI DEMOCRAȚIEI ȘI UNITĂȚII SOCIALISTE, SUB CONDUCEREA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, FORȚA POLITICĂ CONDUCĂTOARE A ÎNTREGII NAȚIUNI, CĂ VOM MUNCII ȘI VOM LUPTA CU TOATE FORȚELE PENTRU A ASIGURA ROMÂNIEI UN LOC DEMN ÎN RINDUL TUTUROR NAȚIUNILOR LUMII!”

NICOLAE CEAUȘESCU

Peste hotare, un lung răsunset

Pentru o națiune neconținut impresionant de mari formații statale străine care au crescut sub semnul unor permanente aneituri de dictat și expansiune, există primejdia de a ceda cu capul plecat onerosului și a pieri din paginile istoriei; dar și speranța și mîntuirea de a rezista cu puteri unite mobilizînd națiunea mai ales, cu multă înțelepciune politică, trăgînd foloase din fiecare conjunctură favorabilă, lărgînd sursele și ascuțind contradicția de interese din blocul zdrobitor al puterii de dominație, și desigur, concomitent, o inteligentă, insistentă și mereu oportuna activitate de persuasiune în cercurile personalităților externe influente, de informare obiectivă și de alinare a opiniei publice internaționale de partea argumentelor sale, învederate cu adevăruri convingătoare de dreptul popoarelor și de legile omeniilor. Așa s-a apărut îndelung România, prin purtătorii ei de cuvînt peste hotare.

s-au ezitat puterea dialogului de bună-credință și confruntarea argumentelor rezonabile cu inamicul libertății și justiției. Adevsler din principii al orgoliului agresiv, gestul eroic al românului a fost todeauna precedat de acțiunile curajoase și chibzuite sale intruchinate în vitejia, strategia și diplomazia marilor săi conducători, slăviți și neuitați fi ai patriei, ostasi, cărturari și gospodari destoinici, conștienți de povara răspunderii lor și de pînda ochilor nemiloși de peste munți și ape.
Politica internă și externă a făuritorilor unității și independenței naționale a românilor nu putea deci să nu se răsfrîngă și în judecata marilor străini. Atît lupta multiseculară premergătoare, cit și Marea Unire din 1918 s-au ogîndit în istoriografia, documentele politice și în presa străină cu justele și obiectivele, atunci cînd culesse diplomației n-au intervenit, — uneori brutal —, pentru a denatura adevărul și a deteriora ecoul internațional meritat. Nu e nicidecum în intenția noastră de a face aici un „schimb de mingi” cu calomniații trecuți sau prezenti ai istoriei României, pentru că ei știu că noi știm ce se vrea cu asta: cantitatea și calitatea argumentelor adevărilor istorice au ajuns de mult la un amplitudine volum de certitudine.

Mihnea Gheorghiu

Continuare în pag. a 7-a

O lecție de istorie

a firmarea unității neamului românesc de către scriitorii acestei țări începe cu mult înainte de campaniile bonjuriste. Cînd răspundea „baznei” lansate, pe urma altora, de Simion Dascălul, Miron Costin o făcea în numele întregului neam românesc. De altfel aceste lupte contra „baznelor” i se cuvenea mai multă atenție. Ea are o înfățișare cicleică și întotdeauna vom găsi împotriva lor pe scriitorii. „A lăsa iarăși neseris, cu mare ocară întindată, neamul acesta de o seamă de scriitori, lește inimii cu durere”, scrie Miron Costin în De neamul moldovenilor, din ce țară au ieșit strămoșii lor. Miron Costin reacționează nu numai la „bazna” ci și la „ocara”. Într-adevăr, Simion Dascălul pescuise dintr-un izvor străin invenția injurioasă că românii erau urmașii unor exilați romani în teritoriile de la marginea imperiului și, fără spirit critic, în stil de compilator medieval, o introducea în cronica lui Grigore Ureche. Scriitorii reacționează vehement și muștrător la adresa nepricepuților care pretiau ne se știe de unde aceste scormiri, mai presus de toate pînă unitatea de origină și neam a românilor de pe teritoriul pe care Unirea din 1918 l-a consacrat politic după ce-l consacraseră spiritual penele scriitorilor secolului XVII. „Biruit-au gîndul să mă apuce de această irudă, să scot lumii la vedere felul neamului din ce izvor și semînte sîntu făcătorii țării noastre, Moldovei și Țării Muntenesti și românii din țările ungurești, cum s-au pomenit mai sus, că toți un neam sîntu, de unde sîntu veniți strămoșii lor pe aceste locuri, supă ce numea au fostu iniți la disculețul lor și de cîndu s-au oșebit și au luat numele cesi de acum, moldovan și muntean”. Nu originea și unitatea sint în discuție la anul în care-și scrie Miron Costin esul despre începuturile românilor în Dacia ci calitatea lor. Enormitatea afirmațiilor lui Simion Dascălul îl face pe Miron Cos-

tin să ancheteze asupra surselor și condițiilor care au dus la apariția în cronistica moldoveană a „ocărilor” pe care le contestă prin scrierile său. De altfel, Miron Costin este intru totul, pentru timpul său, un scriitor modern, procedeu anchetei și scrutarea izvoarelor cu prudență fiind încă o dovadă că autorul secolului De neamul moldovenilor ieșise cu totul din starea de pasivitate a vechilor compilatori de cronici pe care îi combate. El mărturisește că a doua indemnare în scrierea De neamul moldovenilor l-a venit tocmai de la adusăturile lui Miron Costin și Simion Dascălul, ale căror contribuții „nu letopseșe ci ocară sint”. Și lată ancheta: „Cîtu mi se pare, bine nu știu, că n-am văzut letopseșul lui Evstratie logofătul, iară cum am înțeles de cîiva boieri și mai ales din Niculae Buhus, ce au fost logofăt mare, pre acestu Simeon Dascal, Istratie logofătul l-au făcut cu banșile lui și

M. Ungheanu

Continuare în pag. a 4-a

Munții nu pot fi mutați

anul 1918 a însemnat data de cînd unitatea statului român s-a extins integral și definitiv peste prealabilă unitate a poporului român existentă de totdeauna.

Cei mai vîrstnici dintre noi își amintesc de timpul cînd, în rutina limbajului, se introdusese formula de „român de dincolo”. Din fericie, această sintagmă blestemată a dispărut demult, ca să nu mai revină niciodată. Anul 1918 o făcîc ca toți românii să fie „de dincoace” de hotarele sacre ale statului nostru.
Se știe că poporul român s-a format în munți ca ființă națională. Carpații alcătuiesc vatra de obîșie a românismului. În mod arbitrar, această inimă a pămîntului românesc se travestise într-o simplă granită, într-o existență cu funcțiune epidemică. Anul Unirii cu Transilvania o readus Carpații în centrul viii al statului nostru așa cum fîntose mereu în Centrul Conștiinței poporului român. Munții nu mai pot fi mutați din locul lor firesc, rămîind — așa cum trebuia să fie din veac — o adevărată Acropolă a României pentru todeauna întregite.

Edgar Papu

Osia dorului

Unirea, o sărbătoare a speranței, sinoamului suprem al cuvîntului Dor, care a cutreierat prin scoala ființa noastră, acoperîndu-se de jertfe, a devenit sărbătoare națională. De fapt, ea a fost întotdeauna astfel, de fapt, ea a existat întotdeauna ca o osie a lumii noastre, fiind în jurul ei Carpații, și apele, și cîmpurile. A fost la început ca un semn al genezei și al libertății. Apoi, rotundul a devenit ispită cea mare a drumurilor bătute de năvăliri din această parte a Europei. Și a fost rețezit cu sabia pe cîmpuri care miroseau a pîrîu românesc, ori cu deșutul pe rîmele de imobilitate strămbă care miroseau a sînge românesc. Și n-am mai avut nici dreptul a-l rosti cu glas tare, și ni s-a cerut să-l scoatem din dicționarul limbii române cum s-ar scoate inima dintr-un trup. Anii au trecut, dar galopul poezilor îmbrăcați nu s-a oștîit. S-au oferit chiar bunii, bonii de aur pentru cumpărarea într-o vesnicie a unor pămînturi ale noastre, cu oameni cu tot, cu mormintele cu tot, cu amintirile cu tot, cu istorie cu tot. Dar Dorul cel mare n-a apus niciodată. El a fost casa de suflet în care s-au înfîntat al nostru, bărbatul cel mare, ostentiv, cărturar, jăcării, muncitorii, toți cei pe care patria i-a născut să-l vegheze dreptatea și ființa. Și sărbătoarea speranței, sinoamului suprem al cuvîntului dor, a devenit sărbătoare națională. Ea s-a rostii acum din nou, la 65 de ani de la împlinirea cea mare, prin glăsu unui bărbat din stîrpea eroilor noștri, născut în anul Unirii pentru a consacra definitiv Unirea. La adunarea din 1 Decembrie 1983 care chema în ea toate Albe Iuliile luptei unei nații, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea că Unirea „s-a făcut prin voința și prin acțiunea poporului român”. Și că „în Carpați s-a format caracterul poporului român”. În Carpații care au fost, sint și vor fi linia de unire a românilor, poarta de piatră prin care, după sursa Bălcescului „românul s-a înfrățit cu românul și cu toții au aceeași patrie”.

Am sentimentul acum, am certitudinea acum, la două zile după ce-am ascultat Expunerea președintelui României, că am fost de față la marea, la unica lecție de istorie a poporului român de la începuturi și pînă azi.

Și că acel Dor despre care s-au scris cărți cutremurate de iubire și transmise din generație în generație ca un testament, pentru care s-a murit fără lacrimi, s-a rostii pe deplin.

Pentru că sărbătoarea s-a făcut la noi acasă, la fiecare 1 Decembrie se va face la noi acasă. Dorul ce-am dorit, dorul ce-am dorit, dorul ce-am dorit. Osia eternă a Patriei noastre.

Nicolae Dan Frunteletă

Declarație de pace

„Ne adresăm țărilor pe teritoriul cărora intrăm să fie amplasate rachete nucleare ca, pornind de la interesele propriilor popoare, ale întregii omeniri, să nu accepte amplasarea pe teritorii lor a noi rachete, să sesizeze orice lucrări de pregătire a instalării acestora”

Nicolae Stoicescu

Continuare în pag. a 10-a

Înaltul deziderat al păcii

de cînd lumea e lume, cel mai de seamă bun al omenirii a fost, este și a rămîne pacea, condiția primordială a existenței și perpetuării noastre pe pămînt, al muncii și bunăstării. Fără pacea lumii nu poate exista bucuria de a trăi, de a culege și folosi în voie ceea ce este rod curaj și bun al omenirii. Sensul păcii este, prin excelență și din todeauna, îngemănă cu a trăirii fîrșite în această lume a noastră, cu cea a bunăstării materiale și spirituale,

Horvath Dezideriu

Continuare în pag. a 11-a

In acest număr ● Unirea pentru todeauna ● Antologia „Lucafărul” ● File contemporane din istoria Unirii ● Mărturie pentru prezent ● Orașele Unirii ● Alba Iulia ● Blaj ● București ● „Pe toate fronturile” de Gheorghe Schwartz ● „Lumina zăpezilor” — fragment de roman de Ion Jușu ● „Românii toți s-adună...”

Cei mai fericiți

Ziua de 1 decembrie 1918 este una din cele mai frumoase ale poporului român. Mărturie prin viu grai ale participanților cit și reportajele din presa vremii vorbesc despre un entuziasm de nedescris la Alba Iulia în ziua proclamării Unității naționale a românilor. Se poate spune că a fost un moment de fericire obștească pentru cei care suferiseră o lungă vreme. Nu era bucurie mai mare în sufletul românilor îmbrăcați cu haine negre, „domestici”, deșit în sufletul celor fără știință de carte. Dimotrivă, majoritatea — adică țărani români din Transilvania și din toată țara erau cei mai fericiți și sperau că odată cu acea zi fără asemănare drepturile și libertățile vor înclina și spre ei. Un bătrîn centenar din Vidra mi-a povestit demult, că în acele zile munții noștri și cîmpurile toate s-au albit peste noapte iar neaua care cădea cu fulgi ci mieii venea ca o binecuvîntare a inesei hotărîrii poporului român de

Gheorghe Pîtuț

Continuare în pag. a 10-a

Cîntecele înălțătoare

Se află în Hronical și cîntecul vîrștelor al lui Lucian Blaga între altele și atîtea pagini admirabile și una în care ni se povestese participarea autorului la actul Marii Uniri de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918. Poetul avea atunci 23 de ani și-l însoțise pe fratele său Lionel, care făcea parte din delegația orașului Sebeș. Pagina aceasta este bine cunoscută. Voi desprinde doar cîteva rînduri, care narcază întoarcerea spre casă: „Faptul de la răsucirea zilei, cu țărîa și atmosfera sa, ne comunică o consiliată istorică. Cînd am trecut prin Lăncrăm, satul natal, drumul ne ducea pe lângă cimitirul unde, lângă biserică, Tata își dormea somnul sub rădăcinile plopiilor. Zgomotul roților pătrundea desigur pînă la el și-l cutremura oasele. „Ah, dacă ar ști Tata, ce s-a întimplat”, zic eu fratelui meu, întorcînd capul spre cîrcea din cimitir. Și cit a tînut drumul prin sat n-am scos un cuvînt, nici eu, nici Lionel. O emoție ne strînsese gîtul ca o mînă, care încetul cu încetul se înnuia, după ce voise aproape să ne sufocă. În sat era întuneric și liniste. Cînd dăm să ieșim din sat, numai ce amuzăm dintr-o curte, neșteptat, în noapte, un strigăt de copil: — „Trăiască România dodozoată!” (acest „dodozo”, era în Lăncrăm cuvînt curent pentru „rotund”).

Copiii acela din Lăncrăm care în seara zilei de 1 Decembrie a roștit expresia aceasta tulburătoare poate mai trăiește încă și astăzi în satul poetului, avînd vreo șaptezeci de ani ca vîrstă. O fi și fost, animat de catrința ma-

Gheorghe Suciu

Continuare în pag. a 10-a

SĂ FACEM LEGĂMINTUL SOLEMN CĂ VOM FACE TOTUL PENTRU ÎNTĂRIREA CONTINUĂ A PATRIEI NOASTRE SOCIALISTE, PENTRU DEZVOLTAREA DEMOCRAȚIEI MUNCITOREȘTI REVOLUȚIONARE, PENTRU RIDICAREA CONTINUĂ A BUNĂSTĂRII MATERIALE ȘI SPIRITUALE A POPORULUI, PEN-

TRU ÎNTĂRIREA INDEPENDENȚEI ȘI SUVERANITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNIEI !

SĂ FACEM LEGĂMINTUL SOLEMN CĂ VOM FACE TOTUL PENTRU ÎNTĂRIREA CONTINUĂ A COLABORĂRII ȘI SOLI-

DARITĂȚII CU ȚĂRILE SOCIALISTE, CU TOATE STATELE LUMII, FĂRĂ DEOSEBIRE DE ORINDUIRE SOCIALĂ, CĂ VOM MILITA NEABĂTUȚ PENTRU PACE, INDEPENDENȚĂ ȘI COLABORARE CU TOATE NAȚIUNILE LUMII !

NICOLAE CEAUȘESCU

UNIAREA PENTRU TOTDEAUNA

Cei de dincoace de munți descopeream Ardealul în școală, pe pagini de carte. Și nu știu de ce acel picior de plai din Miorița mi se părea unul și același lucru cu țara pe care Bălcescu ne-o înfriga înaintea ochilor, deschizând mai încolo și gura de rai a cuvintului, platoșă și rugul acela de jertfe deasupra cărora — o voce — aproape că se și vede, ea despică norii în preajmă și se întemeia: asta-i pohta !...

Întimplarea sau legile unui timp care era și al copilăriei noastre, a celor mai mulți, făcuseră ca atunci când îmi primul act de tine și de țară prin litera obișnuită și învățată, pe perețele clasei să se ivească, tutelor, Bălcescu. Și, în dreapta lui, de cum ne uitam spre ferestre, vedeam unificator. Din ochii lui țineau făcări; asta-i pohta !...

Și așa Ardealul a rămas legat în mintea mea de cele din urmă tablouri, dintr-o vîrstă care îmi dau seama că se și repetă în cuvintele ce nu puteam să facă altceva decît s-o descopere și să mă ajute s-o înțeleg. Imi era suficient să mă uit și la bătrînii din preajmă, la cei mai bătrîni, și să văd că după liniile feței cel puțin, marele voveod li se asemăna. Ei au totdeauna un ascendent asupra noastră, ei știu totdeauna mai mult. Și par a tăcea din înțelepciune, prudența nu le mai folosește. O legedă-a marțirajului de care-și amintea intra pe neabătute în însăși viața lor. Ca printr-un acoperiș mai degrabă senin decît tragic, cu o înțelegere că așa i-a fost scris, să uitaască și apoi să moară, eroul era predestinat, asta o fost și era pohta !...

Că ei făcuseră cel dintîi război mondial și că fiii lor îl făcuseră pe al doilea, asta era ca și cum și-ar fi lucrat tot cu grîi și tot în apărare, mereu, cu o sîntă și grea încordare, pămîntul, Meroți, bunăoară, nu aveau decît să se uite pe ferestre acum și să-i adauge ca moștenire vie și să-i numească întregi ca rădăcini de țară. Cele din urmă tablouri ale memoriei se petrec astfel între părinți și tot ce vine și pleacă în istorie intră prin partea din față a gîndurilor și se rostesc deschis, ca între rude. Cit de mult li se asemăna marele voveod acestor bătrîni și asta mai ales iară cînd străfulgerau scurt și trozneau parcă din încheieturi zăpezile, asta se putea vedea nu numai după liniile feței și scîlpirile ochilor lor limpezi, ci după însuși domitoriul care, în rama de os a portretului său, își mișca din cînd în cînd sprîncenele, și le făcea mai stufoase, tresărea, îl apuca omătul pe mușchi, și mai albea parca, pentru ei 1 Decembrie aveau ceva din Miorița, și se săvîrșise.

ȘI SPAȚIUL DE NIMĂ

Împătimit, arși de dor și stînd cumpănit parcă, bătuți de vînturi și plai în destina. Ca și cum pe o roată — am fi fost trași de cite trei ori și-n cite trei părți deodată — Moldova și Ardealul și Țara Românească. Pe trei grui se vor să Dunărea în mare, trei culori sint pe steag, în Miorița trei sintem, trei forme de relief are țara, pe cite trei ochi de fluier se cîntă, ai zice că ne-am născut din citra trei. Și am trăit-o nu ca pe-o tîrînită abstractă, fabuloasă și mistică, ci într-un spațiu real, cit se poate de concret. Și într-un sens cit se poate de viu și dramatic totodată, ca pe-o ordine ce avea

să se așeze și să dea un chip aproape matematic însuși modului nostru de-a fi. Sensul acesta e sinonim cu ființa însăși a țării, cu ființa noastră ca popor și națiune. El este așezat și în călcătura dramatică, rana de foc și de singe i-am putea spune prin care istoria ne îndreptățește aici sub auspiciile și înțeleșurile unei răscolitoare și pe deplin asumate triade. Așe ține de spirit cum ține de jertfă. Ține de cîmpul real, frîmțat al istoriei cum ține și de geografia și relieful însuși care-au hrănit-o și spre care-afluie legendar. Unirea, libertatea și independența ne alcătuiesc astfel în tot procesul ființării și devenirii noastre de azi, ele sint rădăcinile și matca pe care și din care ne-am putut ridica vii și-am putut rămîne drepti împotriva atîtor furtuni. Oricare act aniversar al istoriei ne relevă astfel din lumina și tensiunea acestor trei mari dimensiuni, fiecare din ele s-a așezat treaptă și mod celeilalte, au lucrat și lucrează împreună articulînd cele mai importante momente ale istoriei. Cine vrea să ne înțelegă nu poate ocoli această atît de îndelungată și explicită iar uneor și dureroasă și tragică sinteză. Modulul înseși ale unirii și etapele ei, iată-le, tot trei sint: Mihai Viteazul — prima, 1859 — a doua, 1918 — a treia. Pentru ca să le edifice pe toate la un loc și să le dea act suprem de identitate, într-o operă care ne-a implicat cu tot trecutul, cu tot prezentul și viitorul și să ne facă părtași la un lung și pasionat dialog cu cele mai înaintate valori ale gîndirii și civilizației lumii — acel corolar al întregii noastre existențe istorice, ziua de 23 August 1944. Timpul nu atît de ușor și nu lipsit de încercări și nu atît de fast care a urmat apoi și la bornele cărora ca o lumină stă scris sub un semn de nouă și amplă primire, capăt de drum, decît, de nou înscut — ca-n belad — Congresul al nouălea al partidului, al nouălea Congres. De atunci începe de fapt și toată această vie și laborioasă putere de sinteză a istoriei cum tot de atunci, în plenitudinea spiritului său inspirat și creator, țara își poate urmări cu limpezime de izvor viu, nesecat, întreaga istorie trecută și prezentă, știindu-și-o cit se poate de bine și pe cea viitoare și împlinind prin aceasta un destin unic, de neconfundat.

Unirea, libertatea și independența alcătuiesc miezul istoriei noastre unice și pe cit de mari au fost ele ca aspirații odinioară, pe atît de pu-

„Intiul președintei” — Tablou de Constantin Piliuță

ternice sint azi, în unitatea lor indisolubilă, pe temeiul concret al realității care le consacără și le dă o permanentă și vizionară stare de spirit.

FIINȚA ISTORICĂ

Este o ființă istorică, patria, ea ne cuprinde, ne moștenește pe toți. Este o ființă istorică ea și iată o imagine simbol a ei, aproape o efigie, timpul aproape sculptat, așezat bine-n contururi,

un simbol ca o legendă — dacă se poate spune așa — dacă nu chiar o legendă din care se răscesc mari virfuri de munți. O imagine care-i și explicită, chiar simplă-n tiparele ei: președintele Nicolae Ceaușescu în mijlocul unor veterani, participanți la actul Marii Uniri. Era la scurt timp după Congresul al IX-lea, se sărbătorea cea de a cincizeca aniversare a fîuririi statului național unitar român. Spun o imagine-simbol pentru că ea îmi aduce aminte de acei bătrîni despre care vorbeam la început și după

Socialiștii români și „revoluția unității naționale”

Nicolae Bălcescu arăta, după marea ridicare pentru libertate națională și socială de la 1848, că, pentru a reîntra „în posesia deplină a drepturilor sale naturale”, poporul nostru avea de înapoițit încă două revoluții — una pentru unitatea și cealaltă pentru independența națională. Părți componente inseparabile ale unuia și aceluiași proces logic de devenire istorică a națiunii române. În edificarea României moderne, acțiunea vizuoasă pentru fîurirea statului unitar a antrenat, reunite într-un unic suvoi, forțele întregului popor, atît din țara liberă, cit și din teritoriile aflate sub stăpîniri străine. Iar împlinirea pe acest drum al unei plene reînnoiri naționale inscriu, la loc de cinstire, și gîndirea și activitatea mișcării socialiste, a partidului clasei muncitoare din România, constituit în anul 1893.

Forța politică revoluționară, reprezentanta maselor muncitoare, a aceluia care se aflaseră în primele rînduri ale luptărilor socialiste sau de aceluia care îei aduseseră tributul de sînge și eroism la dobîndirea victoriei în războiul drept al neamului la 1877, cu adinea convingere că „asupra unirii toți românii sint de o părere”, că „întregirea țării e dorința comună a tuturor cetățenilor”, a conferit acestui obiectiv fundamental un loc de prim ordin în activitatea sa. Căci, scria revista socialistă *Dacia viitoare* în 1883, dacă „străbunii nostri ne-au consacrat limba și pămîntul strămoșesc, pămîntul nostru, generațiunea care se duce, au făcut unirea. Independența, și mult lucrat-au pentru libertate”, acum „nouă ne este dat de a completa unitatea națională, a întări libertatea și a face ca egalitatea să nu fie un van nume”.

Desăvîșirea unității naționale-statale a fost văzută de militanții clasei muncitoare ca un drept fundamental — dreptul fiecărui popor de „a trăi nesupărat și de sine stătător în marginea sale etnică”, „dreptul imprescriptibil și inviolabil al tuturor națiunilor la viață liberă și integrală” —, ca o cerință istorică inextinguibilă, reclamată de legile obiective ale evoluției societății. Întrucît, scria — cu deplin temei M. Gh. Bujor, „numai în drumul acestor cădrușoponare și-ar putea dezvolta în voie și pe deplin toată originalitatea”. În cadrul concepției revoluționare, reîntregirea vechii Dacii semnifică fîurirea statului național unitar, liber, fundat pe principiile de echitate socială și egalitate politică pentru toți fiii țării, indiferent de naționalitate: sau, cum scria zăzeta *Munca*: „Vom o Românie mare și puternică, o Românie însă liberă și alcătuită din cetățeni liberi economicște și politicște”.

În sprînjinul cauzei nobile a unirii, socialiștii, la fel cum au făcut, la vremea lor, cărturarii Școlii ardelene și revoluționarii pașoptiști sau cum o vor face luptătorii memorandști, au adus argumentele de nezdruccinat ale unei istorii multmilenare. Ei s-au aplecat cu atenție asupra cărții de istorie a neamului, înțelegă nu numai ca instrument de cunoaștere a măreției trecutului, ci și ca armă de luptă, menită să impulsioneze, să catalizeze energiile și conștiințele. Demne de remarcă în acest sens sint analizele și studiile istorice publicate de revista *Contemporanul* și, în mod deosebit, exerezele

datorate fruntasului socialist Ioan Nădejde.

Cînditorii socialiști au pus în relief înalta civilizație materială și spirituală creată de strămoșii traco-geto-daci: realizările remarcabile ale epocii lui Burebista — a aceluia care, făurînd statul dac centralizat și independent, „a căpătat de la natie o încredere fără margini”; rezistența legendară în slujba libertății, conduși de regele erou Decebal — cel care, prin activitate, prin dibăcie, prin împotrivirea cea mai îndărătnică, prin frica ce insuflă, s-a impus „între dușmanii cei mai vestiți ai Romei, alături cu Mitridate și Hanibal”; permanența neabătută a poporului nostru în spațiul carpatodanubian-pontic; bătăliile eroice pentru apărarea ființei sale împotriva cîmpitorilor de tot felul, pentru refacerea vechii Dacii.

Din șirul faptelor străbunilor, socialiștii au detașat și invocă mereu — în paginile ziarelor, în Parlamentul țării, în trînturii și demonstrații — valoarea de simbol a unirii fîrilor române făptuită de Mihai Viteazul, măreția actului Unirii Principatelor, „Sub Mihai Viteazul — spunea V. G. Morțun la tribuna Adunării deputaților, în 1897 —, Muntenia, Moldova și Transilvania au fost întrunite în minut multumită energiei și genului acestui viteaz”, dar și vitefiei și eroismului maselor, ale țărănimii, în primul rînd, „care ne-a apărat și limba, care ne-a apărat și unitatea națională, care ne-a apărat și statul român, scapîndu-l din restrîngere vremilor trecute”. Eforturilor acestora le revenea acum să împlinescă visul unirii depline, vis care devenise, după cum releva același deputat socialist, „crezul intim al neamului nostru — întrunirea românilor într-un singur stat”.

Organizațiile politice socialiste au contribuit astfel notabil, prin eforturi statornice, îngemănate cu activitatea patriotică a unor societăți și asociații progresiste, precum *Asina*, Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor s.a., la potentarea, peste barierele convenționale și arbitrare, a conștiinței naționale a poporului român, la menținerea mereu trează a dorinței de unire și libertate.

De asemenea, prin felurite modalități s-au dezvoltat opinii publice suferințele românilor subjugată, oprimarea exercitată în viața economică, socială și politică, rezistența lor dirză și jertfele aduse în slujba mișcării de eliberare națională. Socialiștii au denunțat legile de deznăționalizare emise de Imperiul austro-ungar, de dizolvare a organizațiilor naționale, de confiscare a presei românești, de înapusire a oricărei tendințe de emancipare. Prin „lexi foarte draconice în ce privește libertatea intrunirilor, asociațiilor, precum și asupra întregii vieți cetățenești”, scriau publicațiile socialiste *România muncitoare*, *Adevărul* (*Glasul poporului*), *Lupta* s.a., „stăpînirea oligarhică ungurească, tendința să nu-i scape din mînă privilegiile, se opune cu cea mai mare energie deșteptării popoarelor supuse.

În creșterea năvalnică a luptel naționale, anul 1892 a reprezentat un moment deosebit prin declanșarea mișcării memorandiste. Reprerist-

Ion Mamina

Continuare în pag. a 11-a

Decembrie

Decembrie, al unității, iată
Înzăpezind hotarele de țară
S-a-nors pe plaiul unde îl așteaptă
Cimpia Libertății, milenară.

Înveșmîntat în flămuri toate
Ale ninsorii, ca-ntr-un aspru vol
El pare-un dac, venit dintr-o cetate
În care-i încă rege Decebal.

Ninsorea curge, ca niște cuvinte
Dinspre milenii spre mai Noul An
Dinspre pămîntii vechi spre un Pămînt
Cu toți românii lui, contemporan.

Ninge pe Cimpia Libertății
Istoria își ninge o comoară
La tîmpla de argint a demnității
Părintelui, Conducător de Țară.

Și ninge pe Carpați și ninge încă
Pe dealurile dulci, ca niște mere
Ninsorea de Decembrie adîncă...
Cea care dă românilor, putere...

Decembrie, revine și ne bate
La porți, precum în porțile cetății
Pămîntului o flămură de Libertate
Ce apără Cimpia Libertății.

Ștefan Dincă

Pulberea magică

De cite ori trec prin Ardeal
uit să mă întorc la ale mele același,
cum să nu fiu, venit dintr-o cetate
pe ochi ducîndu-i cerul,
pe umeri purtîndu-l, ofrîndu, aerul ?

Nu focul a existat întîi — ci țărîna,
ea fiind născătoarea biciclii de vînturi

a tot ce mișcă și a tot ce nu mișcă
în această veșnicie
încăpîndu-ne numele !

De cite ori călătoresc prin Ardeal
mai mult mă întreb despre mine
decît prin oricare parte de țară aș trece,
despre mine, cel ce se vede și cel ce nu se vede,
despre mine, cel ce am fost și cel ce voi fi,
despre mine, cel cu chip și cel fără chip,

Toate de la țărîna le aflu
pulbere magică
perpetuînd facerea lumii.

Florin Costinescu

Ave, Transilvania, ave!

În anul 1939 apărea în „Buletinul Societății române de geografie” din București, semnat de geograful Simion Mehedint, un amplu studiu intitulat

„Qu'est-ce que la Transylvanie ?”
Studiul era de o înaltă erudiție, caracteristică marelui geograf care, utilizînd totodată și numeroase hărți și statistici, a înfățișat pămîntul Transilvaniei pe o riguroasă bază științifică, descriîndu-i toate elementele, văile, muntii și cîmpurile, populația, oferînd astfel cititorilor o descriere din cele mai amănunțite, urmîrînd îndeosebi să prezinte local Transilvaniei în cadrul geografic al României.

După cercetările și aserțiunile lui S. Mehedint, Transilvania este centru geografic al pămîntului românesc și totodată, recunoscută încă din antichitate, *corona montium* a României, centrul sistemului său hidrografic, centrul etnografic, antropogeografic și istoric moștenit de la vechea Dacie. Nimeni pînă atunci nu scrisese un mai documentat și mai profund studiu despre Transilvania, accidente teritoriale și visînd descrie, cu o rară limpezime, din toate punctele de vedere.

Transilvania — Ardealul — este însă, într-o interpretare simbolică ideală, cu mult mai felurită și mai bogată în semnificații decît ne-a prezentat-o bătrnul geograf, aspectelor ei fizice adăugîndu-li-se și anumite calități și reverberații care fac din pămîntul și sufletul ei un adevărat unicat.

Eu este în primul rînd, cum scria N. Bălcescu — și o dată cu ea și Banatul — „cea mai mîndră și mai binecuvîntată dintre toate țările semănate de Domnul pe pămînt”, țara aurului, a argintului, a fierului, a sării, a tuturor felurilor de metale și avuții. Munții ei — numiți și Alpii Transilvaniei — Munții Făgărașului, ai Mureșului, ai Oașului, muntii Apuseni, Semoneiului, muntii Rodnei, Călimani și adăpostesc de mii de ani comori neisotivite, păstrîndu-și o necurmată dărnicie.

Apele ei cu dimensiuni de fluvii, Mureșul, Oltul, Somesul, Crișurile, Timișul, îi leagă între ele toate măricele componente, toate cîmpurile și toate piscurile. Dealul, cum spunea cronicarul Grigore Ureche, cu veacuri în urmă, Transilvania nu este numai o țară, ci o adevărată cunună de țări care înfloresc în lumina tuturor punctelor cardinale. La nord — Țara Oașului, Țara Maramureșului, Țara Silvaniei, a Năsăudului; la răsărit — Țara Birgătelor, a Ciucului; la sud — Țara Birsei, a Făgărașului, a Cibinului, a Hategului; la apus — Țara Moților, Țara Bihăricii, fiecare dintre ele avînd specificul, pitorescul, tradițiile și legendele ei, pașistile și potenele sale, porturile și icoanele sale, care plătesc o adevărată simfonie a pămîntului transilvan, o muzică suprapăminteană.

Nici un hiatus între ele, nici un dezacord față de celelalte țări de peste Carpați, față de Oltenia, de Țara Loviștei, de Muntenia și Dobrogea — în bună parte somnături ale Ardealului — față de Țara Vrancei, a Moldovei și a Bucovinei — vaduri largi și ele a aceluiași izvoare ardelen, Carpații fiindu-le, în splendoră lor unitate, așa cum preciza Delavrancea, o adevărată șiră a spinării.

Țara Oașului te întîmpină cu cel mai original

liniile feței cărora se intruchipa parca însuși voveodul nostru unificator, domnul nostru Mihai Viteazul. Tînăr, unul dintre cei mai tineri conducători din lume pe atunci, secretarul general al partidului sîringe minile acestor veterani și imaginea aceasta îmi convoacă în memorie însăși ideea continuității și moștenirii marilor idealuri ale țării, forța cu care poporul își înzestreză pe cei mai buni fii ai săi pentru ca nimic pînă la urmă să nu se piardă și totul să reîntre, dacă se poate fără greș, în matca propriei sale deveniri.

Era, așadar, la scurt timp după Congresul al IX-lea și ne amintim de acea tulburătoare definiție a istoriei și mai ales a cunoașterii, a înțelegerii și asumării acesteia, operă fără de care am fi ca niște orfani. Tulburătoare, precise idei, sublimă și covîșitoare, magnetice cuvinte care ne ridicau atunci o deasă ceață de pe ochi. Aveam părinți deci, aveam istorie. Mai tîrziu aveam să aflăm că în biroul său președintează tabloul lui Mihai Viteazul. Lecția unirii pornea de la origini, așadar, și se continua în ocele stringeri de mîini — un gest de acum clasic ! — se continua într-un multipu și consecvent dialog. În viziunea sa patriotică, revoluționară, de înaltă și cutezătoare sinteză creatoare, istoria se construia unică, iar dialectica sa trebuia vindecată de hiatusuri, de ingerințe și racolări simplificatoare, eroii, marii eroi ai istoriei reveneau printre noi. Se sărbătorea întii Decembrie și în imaginea aceea simbol putim distinge, cred, întregul temei al unirii, al libertății și independenței și anume opera al cărei cîtor e: unitatea, liantul fertil prin care solidarizează inimile și cugetele tuturor, acest atît de cupînzător și febril edificiu prin care țara se mută și trăiește în fiecare din noi, această superbă și inconfundabilă întregire, dacă vreți, treapta cea mai de sus a unei aspirații împlinite și care ne împlinește de acum într-un scop în permanență creator. Desfășurarea evenimentelor istorice, sublimă, desfășurarea, demonstrează în modul cel mai categoric faptul că Unirea nu a fost efectul unei întîmplări, rodul unei simple conjuncturi favorabile sau al întelegerii intervenite la masa tratorului, ci rezultatul luptei hotărîtoare a celor mai largi mase ale poporului, un act de profundă dreptate națională, realizarea unei concordante legitime între realitatea obiectivă și drepturile inalienabile ale poporului, pe de o parte, și cadrul național cerut cu stringență de aceste realități. Tratatul de pace încheiat ulterior n-a făcut decît să consfințească starea de fapt existentă, situația creată ca urmare a luptei maselor populare din România și din Transilvania, a întregului nostru popor”.

Sintem acum la cea de a zeceai și cincea aniversare a Marii Uniri și opera președintelui României dobîndește un și mai pronunțat relief. Unirea, libertatea și independența sint bătălii și victorii decisive ale fiecărui popor și, o dată dobîndite, ele fac din suveranitatea exercitării drepturilor și îndatoririlor sale un mod propriu de a se angaja pe calea dezvoltării, a progresului și civilizației. Ființa istorică a României a devenit astfel intim și în mod istoric legitimată de cele mai nobile idealuri. Pe stema sa de suflet stă scris mereu de-acum un sinonim de cuget.

A. I. Zăinescu

și mai arhaic dintre toate porturile românești, cu „împuriturile” succulente, Maramureșul cu călătoriile sale de lemn, ale chior turmuri înalte sint legădate cu norii și luciferii, cu monumentalele ei porți sculptate în lemn, cu vetrele vovodele de la Cuhea și Ieud, cu amintirea primelor scrieri românești, Năsăudul — țara grănicerilor de odinioară care în 1796 au ținut galia lui Napoleon la Arședa Venetiei — cu cele mai frumoase zădă, catrințe, pletoare și colocoș. Țara Birsei, cu așezări și gospodării dintre cele mai solide, „mărginimea” Sibului, cu renunțatele porturi de la Săliște și Jina, de la Tilișca și Gales, Țara Hategului, cu cele mai vechi urme istorice daco-romane de la Sarmisegetza și Costești, cu secolarele așezămînte de la Denes și Maria Orlea; Țara Moților — țara lui Horia și Avram Iancu —, cu Datunata și căsuțele ridicate pe creste de munți pînă în vecinătatea stelelor. În mijlocul Țării Ardealului întîlnim orașele Alba Iulia și Blajul, cu arhipele cele mai înalte ale istoriei naționale.

Fiecare din orașele Transilvaniei au adus adevărate nesteme pentru istoria și cultura românească. Alba Iulia, orașul triumfului de la 1599 al lui Mihai Viteazul, ne-a dat *Noul testament* al lui Simion Stefan de la 1648, *Orăștia „Palia”* de la 1688, Blajul, liceul lui Petru Pavel Aron de la 1754, Biblia lui Samuel Micu de la 1785, „Organul luminării” și „Organul național” ale lui Timotei Cipariu, Brașovul tipăriturile lui Coresi, „Arghirul” lui Ion Barac, *Foșia pentru minte, inimă și literatură* și *Gazeta de Transilvania* ale lui George Barițiu, *Desceapă-te române* al lui Andrei Mureșeanu, Sibiu, marile instituții ale culturii noastre în frunte cu „Asociațiunea pentru literatură și cultura poporului român”, biblioteca și muzeul Astrel; Clujul, prima universitate ardelenească; Oradea, „Cronica” lui Sînci și „Familia” lui Iosif Vulcan; Rognișul, capodopera lui Petru Maior, „Istoria pentru începutul românilor în Dacia”.

Transilvania este locul de vîrsare al singelui craiului Decebal, al voveodului Gelu, al lui Mihai Viteazul, al mitropolitului Sava Brancoveci de la Alba Iulia, al pornirii în exil a lui Inochentie Micu, al fîrmarii cu roata a trupurilor lui Horia, Cloșca și Crișan, al tragerii lui Avram Iancu, a sacrelor morminte ale lui Simion Bărnuțiu, Andrei Mureșeanu, George Barițiu, Al. Papiu Ilarian, Vasile Lucașcu, Andrei Bărbănteanu, Octavian Goga, Vasile Goldiș și a altor alți eroi, precursori și înfăptuitori ai unirii. Aici au răsănit pentru întîia oară acordurile marșului revoluționar *Deșteaptă-te, române*, care a devenit cîntecul clasic al tuturor românilor, și tot aici a fost plămîuit și imnul „Pe-al nostru steag”.

În Transilvania s-au născut marii scriitori Ioan Slavici, George Cosbuc, Ion Pop-Reteag, Iosif Iosif, Zaharia Bărsan, Octavian Goga, Liviu Rebreanu, Ioan Agărbiceanu, Lucian Blaga, Emil Isac, Pavel Dan, care reprezintă tot atitea culmi ale scriurii românești, precum și genialul Aurel Vlaicu.

Aici au apărut foile lui George Barițiu și T-

Vasile Netea

Continuare în pag. a 4-a

ANTOLOGIA Luceafărul

SENSUL MARII UNIRI

marea Unire proclamată la Alba Iulia la 1 decembrie 1918 cu cel mai profund democratism, prin folosirea dreptului la autodeterminare al poporului român din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, adică a imensei majorități a populației acestor meleaguri, a constituit împlinirea unui vis multiseclar și biruință a unei lupte de eliberare națională și socială care a cerut neînumărați martiri.

„Împlinire a unui vis”, care pentru neamul românesc a fost, de la nașterea sa pe pământul vechii Dacii, izvor datător de viață, de putere de a rezista și de a crede în viitor chiar și în vremurile cele mai vitrege, când puhoaiete revărsate peste el păreau capabile să-l șilească nu numai la o vremelnică „retragere din istorie” (cum spunea Lucian Blaga) ci la dispariție pe veci, sau cind silinția și asuprirea feudalilor îngimfați erau atât de cumplite încât se înverșunau să-i răpească și ultimul refugiu: limba strămoșească.

Visul acesta al venirii vremii unei Daco-Românie libere, independente și puternice s-a hrănit din conștiința niciodată umbră, pecetluită prin limba pe care poporul nostru și-a păstrat-o sub asaltul tuturor vijorelor istoriei și de numele pe care n-a conștient să și-l afirme cu mândrie atunci cind i se arunca în față numai nume de ocară, conștiința originii comune și a unității prin grai, obiceiuri, mod de a gândi și de a vedea lumea, și identitatea de năzuințe. Această conștiință a dobândit temelie neclintită, de cremenă, prin cercetările marilor noștri cărturari — de la Dimitrie Cantemir la corifeii Școlii ardelenice sau la reprezentanții strălucite ai istoriei și filologiei noastre moderne, care au dezvăluit lipsa de fundament științific al teoriilor (atât de ridicole dar virtuate cu atita rivnă și astăzi) despre obirșii fantastice sau fantasmagorice ale poporului nostru și ale limbii sale.

Dar visul Daco-României viitoare s-a întemeiat cu aceeași putere și pe faptă. Cea dintii a fost aceea a lui Mihai Viteazul, din a cărui vire sprijinită pe genul unui vizionar, s-a născut pentru prima dată chipul României viitoare, pe care avea să o transforme în realitate ireversibilă Marea Unire din 1918. Din fapta lui Mihai Viteazul s-a întărit visul străvechi al neamului nostru și s-a dovedit posibilitatea realizării lui depline, constituindu-se în obiectiv politic esențial urmărit de românii din toate „țările” românești istoricele constituite, și ridicat de răbdarea și perseverența cu care firisoarele de apă machă stințele cele mai semețe, pe trepte tot mai înalte de „conștiința națională”. În 1733, cind în Dieta feudală de la Cluj a pătruns primul român: Inocențiu Micu Cloan, și a cutezat să ceară două lucruri atât de elementare și de firești ca piinea și ca apă: ca neamului său oropsit să nu i se mai spună „plebs valahica” ci „natio” sau „gens” și să i se acorde egalitate în drepturi cu „națiunile recepte”, cutozătorul era să fie aruncat pe fereastră, iar în condicele Dietei s-a notat cu oroare: „el cere lucruri pe care nimeni nu le-a cerut niciodată de la străbunii noștri și nu le va putea cere nici de la urmașii noștri”. În 1918, cind „națiunea română” din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș a declarat solemn că nu mai recunoaște nici o stăpînire străină și înțelege să-și hotărască singură soarta, împăratul de la Viena, apoi guvernul de la Budapesta nu mai știu ce promisiuni să facă odinioară disprețuitei „plebs valahica” pentru a o îndupleca să rămînă în brațele lor ocrotitoare, venindu-le acum lor rindul să prezinte „suplici” și „memoranduri” și „apeluri” celor pe care timp de lungi veacuri au refuzat să-i asculte.

În această dovadă a capacității unui popor asuprit și vitregit timp de multe secole de a răsturna lumea și de a-și dobîndi dreptatea constă marea Marii Uniri!

Iar sensul ei foarte profund este capacitatea poporului român, dovedită prin Hotărîrea de înaltă noblete de la Alba Iulia de a aplica față de toate naționalitățile conlocuitoare învățămintele dobîndite din teribilele sale suferințe, și de a refuza tentația de a deveni el însuși, la rindul său, asupritor al altora, proclamînd, dimpotrivă, cu toată fermitatea deplina egalitate în drepturi, cu el, a naționalităților conlocuitoare. Dreptul lor de a-și cultiva limba, cultura specifică, obiceiurile, de a se bucura de toate drepturile și libertățile pe care el era hotărît să le înfăptuiască.

Sensul Marii Uniri consistă în Omenie.

Francisc Păcurariu

Țara, din Unire...

...Coamele cailor roase-s de vinturi —
ce intuneric e în seminte —
trac peste țară semănătorii călări.
Pustietăți lasă-n urmă,
colții de lup prind să crească,
lumina chircită se-ascunde-n iască
și lumuri se-nalță în patru zări.

Păsări de pradă — oripate popoare —
în valuri pogoară din cerul de foc;
albie-și sapă-n tăcutele drumuri
cenușa, și ea răpitoare.
Vinturi soldii se înalță din cercuri de apă,
steaua în ceruri se-ngroapă...

...Țară, de te-ai intrupa,
te-ai intrupa-ntr-o femeie bătrîndă
cu suflet de lacrimă, povestitoare de
vreme trecută
apoi te-ai întoarce-n trup revolut de
tîmără fată
profilată pe cer cu standardul în mină —
Țară, din unire și din putere născută.

Marcela Mariana Milcu

UNIREA- DEZIDERAT DE VEACURI AL POPORULUI ROMÂN

„Literatura este chemată să reliefeze convingător noua condiție umană din societatea noastră, idealurile, frămîntările și aspirațiile omului nostru nou, universal său spiritual tot mai bogat, virtuțile și trăsăturile sale morale înaintate, să militeze pentru triumful noului, al idealurilor de dreptate și libertate socială.”

NICOLAE CEAUȘESCU

1 Decembrie 1918

La Alba au venit să-i aducă istoriei aminte. La Alba aduceau în ei adevărul, adevăr purtat ca o toată din tată în fiu de-a lung de secole, adevăr curat ca o lacrimă, pină atunci lacrimă de durere, de atunci înainte și în veci lacrimă de bucurie. Adevărul era ei. Ei — românii știuți, știuți între ei după vorbă, port, datini, știuți și dincolo de ei, ei — păstrători de excepție (sub atita revărsare străină) ai vremii de început, ei, al căror standard, dreptul de întii născut, era dreptul ireversibilei izbini asupra neîncheatului.

Ei — înclistați de-a lung de soartă cu pămîntul, numai cu pămîntul acestui pămînt, li știa lumea, îi

știa țara, numărul lor era numărul bulgărilor de pămînt rămași în urma plugului cind trage brazda, la fel de tăcuți, la fel îndurînd. Și pămîntul prin ei respira... și așa s-au păstrat, prin muncirea acestui pămînt... și așa se nășteau, prin vrerea acestui pămînt... și așa trăiau cu pămîntul de-a lung de vreme unul de altul flămînd.

La Alba au venit mulți, grei, tăcuți și s-au așezat în cumpăna istoriei și talgerul s-a așezat pe pămînt.

Vrem una cu țara să fim, au zis și de pretutindeni țărina țării a vuit: dintotdeauna, acum și pururea români în întregita patrie română!

Mircea Șoncuteanu

În zori, patria

În zori, patria împrejur luminează cu prima brazdă răsturnată în palmă cu primul parfum al narcisei, al nealterării iată, vîzului meu iată, bucuria mea egalul tandru care mă ține-n picioare ceea ce nu se poate mări nici micșora în zori, patria fereastra dintotdeauna deschisă pragul cu floarea de tei răsfrîtată-n heraldice împliniri.

Întregirea

Din nou, ai noștri în sfînta, alba zi de 1 decembrie

după atîția ani de suferințe nemeritată ură, umilinte din nou, ai noștri cu Carpați, cu ape coline dulci lăstate din străbuni le-avem din nou sintem din nou stăpîni... iar, împreună neamul nostru falnic cum să îl rupi bucați între tratate rapace înțelegeri, bome false ne-am ridicat cu toții de sub brazde din pietre tari ne-am încheat din astre ne-am prins sînge de sînge vii de vii să întregim poporul ciuntitei României...

Victoria Milescu

ARGUMENT

ei care semnează în aceste pagini ale „Antologiei Luceafărul” sînt cu toții membri ai Cenaclului „Numele Poetului” de la eleva de 16 ani Corina Toma, prozatoare incomparabilă, credem noi, pină la cercetătorul erudit și poliglot, sfios și modest care este Mihai Culman... Am dorit să sărbătorim apoi evenimentul de la 1 Decembrie 1918 și într-o formă mai vie, și anume printr-un dialog al tinerilor noștri cenaclisti cu prozatorul exemplar care este Francisc Păcurariu, cel într-o cărui operă românească conviețuiesc organic știința și conștiința faptelor istorice petrecute pe atit de zbuciumatului pămînt românesc al Ardealului...

Așa precum am spus-o și am scris-o la inaugurarea Cenaclului nostru, pentru deslușirea trecutului literaturii române e necesară o mai profundă cunoaștere a istoriei noastre, fericiți că această cunoaștere e azi sărbătoare națională.

Cezar Ivănescu

Poarta de aur

Pămîntul pe care-l sîrut este cel desăvîrșit. A venit un Om cu inima în palmă și inima l-a rotunjit... Și deopotrivă rotunjesc și ochii ai sîrului țării bărbat care încurajează să strălucească zborul păsării nerepetai. Și uneori visează amindoi poarta de aur prin care trece-n strădeparte cititoria unui neam și amindoi întimpînă nașterea celor neîntimpate.

Istoria la zi

Fiul țării umblă din suflet în suflet și așterne cîte un gînd rotund, liniștitor. Fruntea omului asudă de efortul zilei pe care miinile o trag spre viitor. Și dintr-odată totul devine istorie Străbunii hores pe sub pămînt, copiii învață cum se umblă peste puterea subterană și tricolorul, de origine eternă, unește soarele cu-n legămint.

Valeria Deleanu

Acei bărbați

Despre acei bărbați vă vorbesc...

Ei în fața UNIRII creșteau Altoiți într-un țipăt de lut Și ruguri de doine-aprindeau Cu miini mirosind a ninsoare, Pe umeri purtau de veacuri acest anotimp, Carpații — ca niște faguri de soare. Ca-ntr-un captor de vise Gîndul UNIRII se rumenea lingă-o piine în timp ce istoria rupea din Ardeal Râni fosnitoare de miere. Pe-acei bărbați l-am văzut străbînd adevărul Cu timpul răstîgnit în pupila; Dinspre ei coboară mereu către noi Lumina, indemn și putere.

Zidim un popor

Să batem la porțile Albei — Lumina fosnește uscat Pe obrazul istoriei, Cuvîntul SPERANȚA De vulturi în cioc e purtat; Dar drumul nostru Printr-o lacrimă trece, Pămîntul E o rană ce încă mai doare Timpul UNIRII Îl mîngîiem cu iubire În bulbul de griu, În ierburii, În slove, De-a lungul acelor visate hotare. Să batem la porțile Albei Cu miini încercănate de dor — E vremea să scriem Pe frunzele dimineții: — Sufelcați-vă gîndul, Veniți să zidim un popor!

Mirela Mitrofanovici

La Marea Unire

La Alba, înalțînd privirea stă tot poporul în alai. Dinspre Carpați pomnește știrea că falnică vine oștirea viteazului voievod Mihai.

De sarvă mare, țara-i plină se buclumează din Cimpeni păduri de lag, încet suspină. În fața țării se inclină

semetii munții Apuseni. „Înainte” — tulnice răsună și culmile se Ilmpezesc, În toată țara-ecouri tună, Oamenii bravi din văi se-adună se prind în jocuri împreună pe plaiul veșnic românesc.

Mihai Culman

Alba Iulia

Își deschide Cetatea porțile-adînci și e piinea o casă a soarelui după care, ni se rotunjesc brațele — puternice plante dospind semînții rotitoare. Își deschide Cetatea porțile-adînci, o lumina izbăvitoare e sol, o tăcută chemare

și noi trecem, mai trecem,

ne e dorul un arbore de-mpăcare —

și noi trecem, mai trecem,

ni se rotunjește inima,

ni se rotunjește inima...

cerc de lumină peste cerc de lumină,

este hora ce ne-nfașoară

mă închin, doar luminii mă-nchin l...

Un frunzar este singele, o ascunsă comoară,

mi se rotunjește inima și mă-nchin...

Ochii mei sint comorile

după care,

se-arată Ziua —

Și să nu cuteze nimeni să mi-atingă inima,

uriasă pînănd, în păduri

și în apele și în munții

neamului meu!

Iuliana Paloda

Orașul erou

Sus la Alba, în cetate Clopotul Unirii bate; Bate bronzul și adună Toată nația română

Luminează tricolorul Orice casă din Ardeal și Mihai — biruitoarul E la Alba, sus pe cal

Apuseni totii dau știre lanului de sub gorun Se-implini marea unire Visul oricărui român

Alba Iulia — vilează Oraș sacru și erou Toată românia trează Ai unit-o tu din nou

Ai Carpații drept coroană Și pre fiții tăi stăpîni; Alba Iulia română A poporului român.

Vasile Bardan

Colindă prin cercul Unirii

O călătorie prin cercul de lumină al Unirii vestitor de spații peste unda clară destinată țării a se uni pe vecie este o călătorie milenară.

Din acest cerc ne privește în simfonii de iubire ecrotind-ne de durere eroii intru vecie. Cerc de spații și doruri cerc de țară, este în noi o respirație albastră, o amintire de simboluri un dor de împlinire totală. Azi ecoul Unirii vine din sînge ochi înmiresmat ca țaria cetății călătorie a culorilor pe abisul luminii într-o nemuritoare colcană. Țara unită din rugii de lumină într-o dăltuită izbînda este pămîntul ocrotit de copiii care ne cheamă să le dăruim iubirea înflorind din trupuri de pace și slavă.

Florentin Palaghia

Silabe de dragoste

Munții de lumină ziua aceasta floare albă rostogolindu-și petalele-n fereastra privirii zorii ivindu-se asemenea unui film în care silabe de dragoste ne cresc în auz stărilor un arc încordat sentimentului iubirii lovind această zi oglînda în care ne privim rădăcinile cîntec al UNIRII o întinsă palmă de cer mingîind Carpații unde strămoșii răsăr privirile ca un adevăr ridicat.

Mihai Constantin

Martoră a evenimentelor

marile momente ale istoriei naționale s-au găsit în poezia românească asigurându-se o înaltă înălțare emoțională. Mesajele trecutului via spre noi prin forța convingătoare a metaforei, păstrind în conștiința noastră și înfăptuindu-le unii popor care și-a manifestat dizenia în momentele decisive ale istoriei sale. Poesia românească a însoțit sincron sau prin rememorare toate marile evenimente ale nației și le-a înnoțit prin versuri de o puternică forță evocatoare. Ideea Unirii, de exemplu, a străbătut epocile sub forma unei dorințe radicale a neamului nostru, și-a găsit o expresie mobilizatoare în lirica autohtonă. Ea ne amintim că alături de lozincă europeană a revoluțiilor din 1848 ca: libertate, egalitate și frație noi am mai adăugat și un alt țel: Unirea. În zilele fierbinți ale revoluției burgheze Simion Bărnuțiu a arătat, într-un discurs ratic tinut cu Cmpia Libertății, dorința nestrămutată a poporului de a trăi într-o singură țară. Momentul este surorilor de St. O. Iosif în emoționala poezie „Cimpoș Libe-rății” : „Ei simt că-nvia oară-i leasă / un dor adim de neam întreg / Aleasă toți să-l înleagă / Și cit de bine-l înleagă.” Poetul glorifică actul revoluționar dar formulează și o interogație mobilizatoare privind desăvârșirea actului istoric al Unirii, rămas în timpul revoluției la stadiul de proiect : „O, sfântii zi de sărbătoare / Poror volnic din văi și lunci / Te-om mai vedea odată oare / Pre-mă te-ai arătat atunci ?”

Unirea din 1859, o mare victorie a neamului nostru, a însemnat realizarea parțială a unui vis milenar. Evenimentul de mare importanță națională, actul Unirii din timpul lui Cuza I-a însoțit pe Vasile Alecsandri care a dat prin „Hora Unirii” una din cele mai frumoase poezii patriotice din literatura noastră. Valoarea ei constă în autenticitatea sentimentelor transmise în expresivitatea și originalitatea limbajului : „Hai să dăm mină cu mină / Cel cu inima română / Să-vărim hora frăției / Pe nemântul României.” Solaritatea imaginilor simbolizează ferocitatea din sufletul poporului care vede în Unirea înfăptuită o victorie mult vădită : „Să văd sfântul soare / Într-o zi de sărbătoare / Hora noastră cea frățească / Pe cîmpia Românească.” De-înainte de unitate națională continua să străbată ca un fir roșu istoria modernă a României, fiind unul din principalii factori de mobilizare în timpul revoluțiilor din 1848 și în timpul Revoluției din 1918. Răsună în această stare de spirit a vremii. Ele emoționează și astăzi prin vibranta lor rhotare : „Pe-al nostru steag e scris : Unire / Unire-n cuget și-n simțiri / Și sub mearța lor umbrire / Vom înfrunta orice lovire.”

Desăvârșirea unității naționale la 1 decembrie 1918, prin unirea Transilvaniei cu țara, a însem-

nat realizarea istoricului ideal al românilor. E-courile evenimentelor de la Alba Iulia strădat lirica mareului poet transilvănean Octavian Goga. În poezia sa „Vita nuova” înfăptuiește dreptății istorice și redată prin simbolurile descalată-li de povara hotărâre. Versurile au o puternică sugestivă, o combustie dramatică : „Te-am dărimat hotar de-odinoară / Briu împletit din lacrimi și din sînge / Veriga ta de foc nu mă mai stringe / Și lanțul tău a încetat să doară.” Acești motive poetice îl înfrumusețau și la Tudor Arghezi în „Balada Unirii” și în „Balada de la Alba Iulia”, alegorică, lupta românilor pentru unitate națională, luptă încheiată odată cu marele fapt de la 1 decembrie 1918. Sorozitatea folclorică a versurilor sugerează faptul că ideea de Unire era vîrstă acestui popor : „Într-o zi s-au sălăuit / Cîmpina de sărbătoare / Și-o cântă negreș / Secerindu-și rapla / Două-au spart și grănița / Și din seceră, scinteia / O trezi pe cea de-a treia / Suferință cu noroc / Au luat grănițele foc.”

Poezia contemporană, puternic ancorată în tradiția neamului, conține rememorarea actelor istorice esențiale. Evenimentul Unirii de la Alba Iulia îl înfrumusețăm în planul expresivității lirice la Al. Andreițoiu în poemul dramatic „Unirea Transilvaniei cu țara” : „Ceteata Alba Iuliei, Aici / Trimișii obștei cu-mputeniere / Soșese, cu gânduri bune, de voimci / Și cer unirea Pa-triei : Unire !” Participarea alegorică a întregii națiuni la înfăptuirea unei misiuni istorice că-ză-tă valoare de simbol în poemul lui Eugen Frun-ză „Alba Iulia 1918” : „Destul a fost să plîngă Olu / cu lacrimi negre val de val / izbînd hotărâre în piept / Într-unul din țări.”

Destule cîmpete sunară / La moartea celor frînti de țară. Ziua marilor Uniri, prin semnificația ei emblematică, intră în circuitul cosmic, se ritualizează. Poemul lui Ion Iuga, „Vrem să ne unim cu țara” exorimă tocmai această întreprindere dintre faptele universale și ciclurile naturii : „La Alba a patra oară binecuvîntată / sfînta noastră unire, a tuturor la ceas dintre brumă și ger / cînd doarme în lumă sîntă curată / și crește cu noi în oțor.” Visat de români și înfăptuit de români, actul Unirii de la Alba-Iulia reprezintă o faptă tenacității unui popor care s-a curcit drepturile în istorie prin propriile forte. Acesta e mesajul poemului „Alba-Iulia” de George Târnea : „Deci nici întrarea noastră-n drept / Nu ne-am făcut-o din afară / De vreme ce pur-tăm în piept / Într-unul din țări.”

Rîndurile de mai sus demonstrează că poezia românească s-a contopit întotdeauna cu marile ritmuri ale istoriei. Martoră a evenimentelor, ea înfrumusețăm viața noastră conștiinței neamului.

Alexandru Horia

Un scriitor italian luptător pentru Unirea cea mare a românilor

Vorbim nu numai despre originea românilor, dar și despre actuala lor forță numerică... Voi spune ca datorăm românilor... dacă Europa nu căzu în mina turcilor...”

Așa scria într-o scrisoare către Al. Papu-Iarlian, celebrul scriitor italian Juvenale Veggezi Ruscalla, la 20 martie 1883, din orașul Torino.

Acest „decan al prietenilor României în apus”, alături de Giosue Carducci, Fr. Mistral, de Leconte de Lisle, Francesco Corpe, Emil Zola, Sully Prudhomme, Georges Clemenceau, Edgar Quinet, Jules Michelet, Carlyle Morfill, Donald Wallace etc. și-a legat numele de întreaga noastră mișcare politică și culturală din secolul trecut, susținind în mod didactic drepturile poporului român din Transilvania la existența națională. Declarat în anul 1868 cetățean de onoare al României, pentru pasiunea cu care luptase pentru afirmarea noastră în țările occidentale, membru al mai multor academii străine a fost proclamat și membru de onoare al Academiei române în anul 1902.

Înaintea de Colson, de Vaillant și alții, s-a ocupat de românii și de-a luat apărarea în fața Europei, încă din anul 1821, de pe vremea Eteriei, cînd avea 22 de ani.

În anul 1830 a făcut o călătorie de studii în Transilvania și în Banat, după care, pe deplin convins, a arătat deciziile noastre cu și mai mare eficiență, antrenînd și alte personalități ale timpului, ca Edgar Quinet, Ubicini, Michelet, și determinînd un adevărat curent în favoarea noastră printre simpatizanții României, militanți pentru drepturile străvechilor locuitori ai țării.

Ruscalla urmîrea cu perseverență și justifica aspirațiile românilor de a se uni într-un stat unitar, ca și italienii. Neltemele apărarea unității și tendințele de încorporare a Transilvaniei în Ungaria. Era convins că cele peste 10 milioane de români și alții liberi, puteau să se unuie și sînuie oricărui exoasiuni.

Străduințele lui pentru cauza românilor nu au fost fără folos, căci după anul 1860, tot mai mulți tineri de noi mîșcările noastre venise să luze din școlile din Italia. Multii ostași români luptaseră alături de Garibaldi.

A dus o campanie de presă susținută pînă la 1875 pentru apărarea cauzelor românești. Întemeiază la 1864, la Torino, o societate neolatină avînd ca membri o parte din studenții români. Scriban era secretarul societății, care edita un ziar săptămînal. Președintele comitetului din Paris al societății fusese ales prințul Jérôme Napoleon. La Madrid, de asemenea funcționa un alt comitet al societății. Înfrunțea un comitet și la Roma după unul similar italo-grec constituit în 1879, considerînd dreptul nostru la sîmna Italiei înaintea altor țări. Totodată edita și broșura „Grecia e Rumania - affronti” (Torino 1879). Ca președinte al comitetului bucu-reștean a activat C.A. Rosetti.

G.V. Ruscalla rămîne o figură luminoasă a secolului trecut, prin activitatea sa ziaristică, de filologie comparată, de etnografie, traducător din mai multe limbi și scriitor luptător pentru recunoașterea drepturilor țării subjugate.

În anul 1865, cu ocazia aniversării a 600 de ani de la nașterea lui Dante Aligheri, guvernul României îl dă misiunea să reorize țara noastră la serbările de la Ravenna, unde deopne pe sîrului cu rămășițele poetului descoperite în acei ani, o coroană cu tricolorul românesc, pe care scrisese următoarele în limba română :

„Pe oasele divinitului Dante, descoperite la Ravenna, la 27 iunie 1865 românii din antica Dacia, cu profundă venerație depun această coroană.”

Discursul pregătit cu acest prilej de Ruscalla (deosebite fusese și de către unii dăvîntării țării) titlul intitulat „Nel VII Centenario di Dante Alighieri celebrato in Ravenna, il 24 luglio 1865 -” Parolo di G.V. Ruscalla - la tipografia Biondi Moretti din Torino. În această raritate bibliografică pentru acei timp, despre Dante, un accent deosebit se pune pe omajul trimis poetului de frații săi dunăreni, care, aduagă el, îl iubeau de Alighieri „ca și cum ar fi fost al lor”. Ruscalla consemnează : „Chiar de-ăci voi, n-aș avea timpul și locul potrivit să vă demonstrez că dreptul nostru la sîmna Italiei înaintea altor țări, este deosebit de mare totes pentru ilustrarea originii armonioșului grai italian. Voi spune numai că, de îndată ce România scutură jugul turcesc, literatura se născu acolo ca prin farmec.”

De altfel, el publicase în 1851 în „Il Giornale d'Istruzione” din Torino un studiu în care dovedea cu exemple că studii limbii române poate soluționa multe din problemele ridicate de etnologii italiani. Prin unele exemple, putem stabili un paralelism între metodele de lucru ale filologilor italiani și români ca Cip-

riu, Laurian, Ion Măiorescu, Al. Papu-Iarlian și Simion Bărnuțiu.

Răsfolind documentele și publicațiile timpului remarcăm o serie de amănunte despre cursul liber de limba și literatura română, pe care prietenul nostru îl ținea la Universitatea din Torino, din înfrumusețăm de la 1860. Restul și în legătură cu afluența de studenți români din acel oraș. Ca profesor la acest curs a vorbit cu ardoare despre paralelismul dintre cele două limbi, pentru amicitie cu poporul român, el însuși stabilind legături de nezdun-cinat cu scriitorii noștri, traducînd în acest cadru „Hora unirii” a lui Vasile Alecsandri.

Profesorul de limbă română din Torino era la curent cu tot ce se publica în țara noastră cu privire la istoria principatelor și a Transilvaniei. Citind astăzi paginile îngălbenite de vreme ale studiului „Cenni di storiografia rumana” publicat în anul 1861 în revista „L'Unità”, aflăm date cu privire la istoriografa românilor de la transilvăneni la Bălcescu, Kogălniceanu, Iarlian sau Aricescu. Se remarcă în mod deosebit aprecierile enunțate cu privire la activitatea și scrierile lui Nicolae Bălcescu, în decamnat oficialitățile din Italia și achizițiile pentru bibliotecile publice astfel de opere de valoare.

Numerosi scriitorii români au avut legături multilaterale cu Ruscalla. Sînt unii mai puțin cunoscuți azi ca : R. Scriban, C. Brăescu, I.C. Drăgescu, care traduseseră și din Dante, Broșura importantă a lui L. Bălcescu intitulată „Lettres sur les Principautés à M. le Ch-er V. Ruscalla”, este publicată de prietenul nostru italian în 1858, la Geneva, în scop de propagandă. Dimitrie Bolintineanu s-a întîlnit cu Ruscalla în Torino în anul 1860 care l-a ajutat în zilele grele cînd Principatele trebuiau să fie încorporate Austriei, în schimbul Venetiei.

Între Alecsandri și Ruscalla au existat legături trinitice de amicitie care au folosit indirect la cunoașterea și afirmarea țării noastre, peste hotare. Încă din anul 1858 purtau corespondență și făceau schimburi de impresii și manuscrise. Ruscalla scria elogios în revistele din Firenze și Torino despre „invățatul editor al cîntecelor populare românești, care au făcut atita vilvâ în toată Europa cultă”. Traduce și înserează note explicative despre folclorul românesc, unde declară : „vreau să conving pe cititorii italieni de distincția de simlăminte și de delicetea imaginației unui popor care, de n-ar fi fost războaiele din Orient, ar fi rămas necunoscut și al cărui grai se aproape mult de limba italiană”. Astfel cere scriitorilor din Italia să se apropie de literatura română și să urmeze exemplul de a culege propria lor poezie populară.

Dintr-un articol intitulat „Din scrierile inedite ale lui Simion Bărnuțiu”, apărut în 1890 în revista „Amicul familiei”, din Gherla (XIV nr. 4, p. 58) reiese că marele luptător transilvănean a avut o corespondență bogată cu Ruscalla, pînă la sfîrșitul vieții acestuia.

În anul 1861 problema naționalităților din Transilvania devine mai acută și Papu-Iarlian scrie „Independența constituțională a Transilvaniei”, carte pe care Ruscalla se va grăbi să o publice în Italia înfrumusețăm unele cercuri străine ale opiniei publice formate din refugiații unguri. Traducerea revăzută și publicată de Ruscalla avusese drept coautor pe românul G. Alisandrescu Urechia iar tipărirea cărții s-a făcut cu ajutorul ofiterului Munteanu Poenariu, care intrase atunci în armata Piemontului cu dreptul de a purta uniformă română. Textul în limba italiană are unele adnotări ale lui Ruscalla, care anunțase astfel și apariția unui apendice al acestei vitale cărți a românilor transilvăneni.

Ruscalla într-o scrisoare către Al. Papu-Iarlian scrie că a început să înțelegă o gramatică rațională a limbii române pentru italieni, folosindu-se de manualele anterioare apărute între anii 1780-1862 (S. Micu, Sincai, Laurian, Eliade, Cipariu, Mircescu etc.). El informează pe Iarlian că se duce să caute în arhivele băncii S. Giorgio din Genova, documentele istorice despre relațiile dintre Genova și România etc. și încheie astfel :

„...Voi de acolo, eu de aici să ne dăm mina împreună spre a face unite și solidare Italia și România.”

Redăm parțial o altă scrisoare expedită lui Papu-Iarlian la 17 aprilie 1863, redată de Ruscalla în limba română ceea ce confirmă gradul avansat de cunoaștere a limbii noastre :

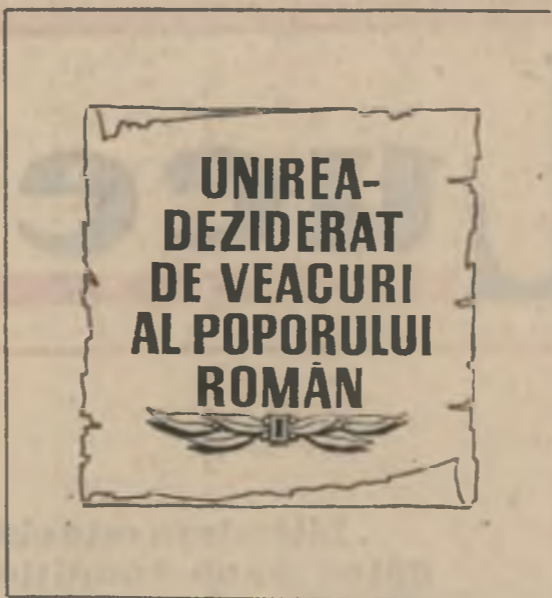
„De la Ministerul Afacerilor externe am avut fasciolele „Tezaurului istoric al României”, ce vă făcu cele mai vili multumiri, fără a vă ascunde însă că aș fi dorit de a găsi vre-un document anterior consiliului de la Florența, reprodus cu caracterul în care fu scris.

Încît pentru istoria limbii române lipsește unele texte vechi spre a se putea cunoaște mutațiile suferite. Afară de italiană ce se scribă mai puțin, vechea franceză, spaniolă, portugheză mai că nu sînt inteligibile celui ce cunosc numai limbile actuale ale acestor țări. Aceasta trebuie să se fi întîmplat și în România. Dacă ar fi suferit limba în secolul XV mai multe influențe de la popoarele învecinate, gloria ar fi a românilor, care începură a o curățî.”

În tot ce a făcut a pus mult suflet iar entuziasmul li era temeinic susținut de pricepere și aprofundare.

Idealul dominant al vieții sale rămîne însă dragostea pentru România, lupta aprigă pentru independența și unirea țării noastre.

Mihai Culman

Cîntecul Unirii

Der cărunț, înlăcrimat, trist „copil al suferinței” - Cum l-a-nfrîpat pe strune bardul de la Rășinari - E o neagră amintire, ca-n tunicerul semneți Ce-nlărește cerul apoi cu luceferi - nenufari...

Ca-n trecut, Valahiei să-i deschidem poarta larg, În Ardeal și la Moldova pleacă-n zor M.hai, călare, Clopote-s Alba și Putna, vechi hotare-n vînt se sparg, Spije purpurii adună roata țării - ochi de soare.

În țărina din legende, voievozi am îngropat, Visul nostru - stea-n fîntînă - a dat chip baladelor, Și-a rodit în bronz ecou, Vedă-Cuza I-a-ntrupat - Domn frumos ca un sigiliu, luminat de tricolor.

Din adînc de timp, Moș Roată picură dulce cuvînt, Ce-i zidit la temelie înfrățirii românești, Ca „să dăm mină cu mină” neamul lui sărac s-a frînt - Bunii - la Călugărani, strănepeji - la Mărășești...

Blînd cerneau cireșii iernii, dinspre munte, calde flori Cînd, pe poarta Albei Iulii, am crescut din sute-n mii - Riuri ce-și găseau lăgoșul, revărsate-n roșii zori - În iubire, dîndu-i țării retunjeama inimii.

Pășări am iscat, de foc, doar în insomnii de fum, Frați prin grai și rădăcină, am întins spre piscuri ramuri, Calea celor mulți, prin sînge, azi e comunistul drum, Ca și zborul în aripi, noul vis e-nscris în flamura.

Cîntec din trei culori țese-ocum stelara oră, Crin al păcii ni-i Unirea, și-i izvor de apă vie, Nestematele semneți urcă-n stemă soice-n horă - E inelul legădării cu albastra vesnicie.

Valentin Caragea

Ziua Lucefărului

Oamenii întrebau de vultur ei nu știu de oia lumii se tot ginocau la curcuoeu aveau miilele muncite îndurerate de coarnele plugului ochii întunecați de norii tranșelor

Și iată : a venit ziua Lucefărului nu mai înainte de a ne fi răvăzut pe altural cel mare al jertfelor

Toate spicile în același trup toți ai noștri traversind munții vămie istoriei și ale durerii de la Alba la Putna zbururile toate într-unul singur gîndul că am fost și sîntem la sărbătoretea Unirii

cu făclii în miini cîstîm la porți

pe anonimi și pe mai marii bărbați ai neamului.

Hora albastră de cuvinte

ună dimineața țară mamă bună, bună dimineața eu vin din străbuni o haldă bogată de gînduri și drag îmi e totul aici fructul de gir bună dimineața eroi de la temelia cetății faptele voastre sînt binele meu al fiicărilor români din Ardeal, din Moldova, ori din Muntenia, ce clar lumina curge peste voi cu tricolorul vesnic fluturînd ; E SCRIS PE TRICOLOR UNIRE I inima mea dă în rod bate ca un minereu în pintecul giei titani ai trecutului meu poezii e cu voi prin oseminte horă albastră de cuvinte...

Ion Machidon

Poem cu aleasă dedicație

există o întoarcere din cuvînt cum au fost întoarcerile de la moarte cum au fost întoarcerile de pămînt o revenire există de fiecare dată cum din ucis s-a întors eroul cum din pămînt numele s-a întors

există această revanșă a lucrului o țară nu poate fi muntele o țară nu poate fi fluvii țară imensa cîmpie de nume acole e nașterea cu întoarcerea de la moarte cu întoarcerile de pămînt numele ei nu se oprește-n cuvînt există o întoarcere din cuvînt cum oglinda renaște lumina și toate acestea aparțin patriei căci Patria sîntem.

Adi Cristî

Cloșca cu puii de aur

Se mai aud copitele armăsarilor dacilor și mersul carelor romanilor în dave, în căldări castrice, și-n cîmpie în prima zi a lui fiecare decembrie ; A cappella, a cappella ! Atunci cîntă poporul și Coah'ăul pe o singură voce, căci tu și-o strîns puii, din cele trei țări surori, Muntenia, Moldova și Transilvania, asemeni unui mums din Carpați, nouă Cloșca cu puii de aur, Mare Unire a tuturor românilor și despre neamul nostru de neam va mai vorbi cîndva un alt Herodot.

Apulum, Bălgard, Alba Iulia

Coloană înaltă a neamului, coloană înaltă de cîntec și arc în timp patriei tot mai puternic din trecut spre prezent, Apulum, Bălgard, Alba Iulia, zori de istorie inegalabilă, oșca cum au dorit strămoșii niciodată români nu vor mai fi subiuogați, nu vom mai fi pribegi, nu vom trăi decît în grănițele țării între munte și mare, între munte și fluvii căci dînr-o candelă de suflet și suflet arăz feștila albastră a Unirii nației ștea a Septentrionalii care și-a găsit linistea și lagodnicul de inimă, pămîntul deasupra căruia binecuvîntează în dimineața lui 11 Decembrie pentru toți anii viitorului.

Sandu Stelian

Pe fiecare ram

Nu vîntul ci cuvintele noastre flutură steaguri în plină amiază

ca un inel de neliniști și de liniști țara ne înfăoară

Unire am scris pe fiecare ram văpaia razelor de soare ne încolăcește imensa depărtare zicnește albastră merele se rostogolesc peste surșul inimilor

demitate de român cu multe jertfe Unirea a fost totul nimb și înălțare

e un cîntec adevărat... nu vîntul ci cuvintele noastre flutură steaguri în plină amiază.

Despre Unire

Scriu despre Unire mă simt scud și împurmat căerănuil greu de cuvinte

Carpații despăci dimineața în Ardeal Moldova, Muntenia scinteiază adevăror e Unirea

mai scutură sirenele ochii verzi de transpirație vîntul umflă frunzele ridică miniele de iubire

Dulce țară pescărușii vin azi vin și miine Victoria formeză năsrîfite coloane

Dulce țară liniștea de tricolor are luciri măiestre mă aplac iar spre o piatră este o armă, o statuie, o friză de vînt,

Dulce țară încurcăt de mirajul amiazilor sint, ciudată, să trăiești țară mă scudfin în splendoare te iubesc, țară bogată !

Angelica Lazăr

Îmbrățîșare carpatină

Unire - îmbrățîșare carpatină, stîndărd fluturînd neingenuchere de două milenii

Unire - cupul de lacrimi de așteptare de suferință și dor, perlepisă prăfuit în așteptarea lanurilor de popușoi ce-or porni spre nunta

roștiri noastre eterne : Patria noastră este România !

Octavian Bibiri

Țara de dor

Se aude timpul foșnind în urma noastră Ca umbra ciobanului umplînd toată valea Ciobînd cu tîșul frunzei măiestră Doină de Dor agale ca-nserarea

Măria-sa Ciobanul tocînd o galaxie Să păstorească unde iarba în vînt se răduce Cu nodul scruptului cit un arac de vie Să bată norul negru să-i plouă-n pa-me dulce

Și tot trăgînd în Istorie opînca lui graa Să dea cușmă în cușmă cu-acei vihai Viteaz Ce își ascute pașoiul de-o stea Trăgînd dirioği de fulger pe-un întuneric treaz

„Treie vite-n-unul, ză-că-i, Tu ai vînt : Și că nu un singe ci trei ne sînt Dor Și-obia țirziu în iarnă noi poahte, l'ale-am stat Ca o sfîntă treime sub sfînt Tricolor”

Și să tacă ciobanul ca la o iocăoșă Și mieli să-ngenunchie : zăpați cu ochi de jar

Că s-a rupt de la munte și a plecat în goană Cu zăpada șiroind după el un cte,ar

Și-a prins trei rădăcini pe sub hotare Hărăzînd de alții după poftă le lor Ci Limba Română ? Doina nu le are Și ea singură știe cit e Țara de Dor...

Măria-sa ciobanul cu cușma pe-o parte Aplecat pe o rază caldă de astră Doinește între văi ca dînr-o carte Istoria creșcînd în fața noastră.

Rodica Mandi

Marian Bodea

În cuget și-n brațe-n cetate

Ascultați, ascultați fii ai acestui pămînt, ascultați în lumina vetrei eterne a neamului de la Alba, lîngă vișul lui Mihai și jertfelor moșilor noștri,

oricum vremii cum bate a șoizeci și cincea oară în tîmpa de țară, în cuget și-n brațe-n Cetate I

Sunteam aici - lîngă fiacăra vîtrei - cu toți : cu marile umbre-ale celor ce-au fost, cu mugurii fragezi adunînd în nepoți năzuințele-acestui neam spre mîi bine și scriem cu palmele noastre înfrăgîte-n muncă

și zborul de gînd însoțind porumbel, poemul lumii - imn de scîntei - în simburii de jînd încolțîți în cuplăcre, unde materia-n cozne, mușcînd din sudoare întoarcere soarele cu fața spre lut să fie țării și Piine și Scut.

Durăm peste hău-nvrăjbirilor punți vorbind limba comună a trudei ; și limba aceasta-i mai dulce ca miera : temelia e vieții - puterea - trăirii-n crugu-acestui anotîmp.

Rodica Mandi

Aplecați-vă peste semnele veacului

Și tot trăgînd în Istorie opînca lui graa Să dea cușmă în cușmă cu-acei vihai Viteaz Ce își ascute pașoiul de-o stea Trăgînd dirioği de fulger pe-un întuneric treaz

„Treie vite-n-unul, ză-că-i, Tu ai vînt : Și că nu un singe ci trei ne sînt Dor Și-obia țirziu în iarnă noi poahte, l'ale-am stat Ca o sfîntă treime sub sfînt Tricolor”

Și să tacă ciobanul ca la o iocăoșă Și mieli să-ngenunchie : zăpați cu ochi de jar

Că s-a rupt de la munte și a plecat în goană Cu zăpada șiroind după el un cte,ar

Și-a prins trei rădăcini pe sub hotare Hărăzînd de alții după poftă le lor Ci Limba Română ? Doina nu le are Și ea singură știe cit e Țara de Dor...

Măria-sa ciobanul cu cușma pe-o parte Aplecat pe o rază caldă de astră Doinește între văi ca dînr-o carte Istoria creșcînd în fața noastră.

Rodica Mandi

Laudă aceluiași erou

Dintr-o inimă ajung la tine rotunjînd silabele, iarba foșnindu-mi genunchii, ca și cum poarta țării ne-ar primi tăpîile, dintr-un simțure, ca și cum poarta țării ne-ar primi tăpîile, ca și cum slova ei ar avea același ecou din care nu ne-am întoarc.

Rodica Mandi

Decembrie 1918

Am vrut frate alături să-mi fii... și mi-am răzvrătit țărina spre intrupare...

Adriana Vela

Nu văd cu ochii-nlăcrimați

In ornicul cetății de la Alba se zbate-o aripă ca un sfințit de toamnă...

Mă bate-un vint de patimi: Mă uit atent, - nu-i deslușesc la chip -

III Și vintur iar porumbii cu priviri golașe de din virf de precară libertate...

IV Simt năvală-n mine, cind din corn și buciuc, cind, blind, din cobuz...

V Voi să murmur iar cuvintul cel înscris cu foc Intra un op de patimi

Dan Sandu

Jurământul Unirii

Motto: „Și-apoi ni se pare că nici un neam de pe fața pământului nu are mai mult drept să ceară respectarea sa decât românul, pentru că nimene nu este mai tolerant decât dînsul...”

EMINESCU

„Jurăm, pămîntu-acesta mai liber ca oricînd I Și nici lege străină să mai domnească-n țară”.

Noi n-am dorit o țară a altuia, cumva. Vroiam doar Transilvania ce-i trup din trupul țării.

Am așteptat să treacă atîtea cavalcade, Și-a învadat pămîntul val de sudari străine.

Să-nțindem hora mare-a Unirii - românească I In toamnă frunza sună mai clar a libertate.

Se-aude o Baladă în tremurul din stele, Baladă răbunită din suflul de martir.

Unirea s-o păstrăm mai bine ca oricînd Și nici lege străină să nu domnească-n țară.

Radu Cange

Odă

Pe Cimpia Libertății am venit noi generații, păstrăm acest pămînt uniți prin părinți.

Un soim din veacuri venea La Alba în cetate, am făcut Unirea cea mare, în leatul opisprezece din străbuni.

Marius-Daniel Tevanian

Dintr-odată auzind

Dacă din dorința puterii / lucrezi la capătul munților cu trupul din semințe și pulberi -

dacă bratele tale / însemnă balanță de aur / la un capăt greutatea frunții la celălalt capăt ziduri

dacă niciodată și niciodată stein nu vei fi / numele tău e-o osemnare cu Patria

Aurel Ștefanachi

Desen de Cristina Suciuc Moscu

Gîndurile patriei

I Griu înmugurind în sufletul patriei. Pășări albe și roșii prin singele părinților.

II Coboară în steme voievozilor și ochii lor se adîhnesc în ulcioare de lut

III Chipul lui Mihai zăpădat fierbinte prin memorie mișgîie țara din hotar în hotar.

IV Prin univers lacrimează o floare Prin univ. crește Făt-Frumos îndestulându-ne gîndul

V Păstrăm într-o coloană sufletul străbunilor dîntil, în crizantema își face cuibul masa tăcerii.

VI Un zeu tinăr cutreieră munții și se nasc cerbii cu izvoare-n priviri.

VII Prin Hora Unirii cresc laurii iubirii noastre.

VIII În amiaza libertății glasurile patriei lovind cu degetele în frunzișul cerului.

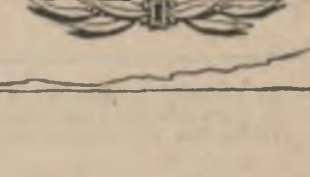
IX Chipul Patriei neprihănit ca-nțila sărutare a soarelui cu lacrima de rouă.

Mircea Costea

Desen de Mihaela Murariu Mindrea

UNIREA-DEZIDERAT DE VEACURI AL POPORULUI ROMÂN

Iarna în cetate

dacă trebuie să tubim ceva la început de iarnă, dacă se cere străbătut orașul...

Ar trebui să vedem cu ochii minții acei instantaneu dintr-o cronică pictată pe pereții de lemn...

Smaranda Cosmin

O frescă dramatică a Ardealului

fresca Păcurării, zăpădat fierbinte prin memorie mișgîie țara din hotar în hotar.

Fascinația dimensiunilor grandioase

Interoga sa operă se rezumă la patru romane care au cântălesc un ciclu epic, reconstituind o frescă a loto-

Prozator eminentele accese sferă de probleme cu marea tradiție a prozatorilor ardeleni.

Cartea sa reprezentativă este „Lăbrintul”, apărută în '64.

Un examen detaliat s-ar putea face cu însă relativă monotonie, detectivismul modelelor nu contribuie, orice s-ar zice, la vivacitatea opera-

Peste hotare, un lung răsunset

Urmare din pag. 1

din, apt să răspundă complet și definitiv realității și a falselor probleme ale istoriei continentului.

Historicul american Keith Hitchens, în lucrarea sa recentă „Cultură și naționalitate în Transilvania”...

Un important moment al luptei naționale a românilor transilvăneni din perioada cuceririi...

La 8 noiembrie 1918, presa anglo-saxonă de pe diferite meridiane ale globului publică un comunicat difuzat de „Asociația Presa”...

La 18 noiembrie 1918, J. A. Balfour, ministrul de externe al Marii Britanii, îi scria lui Take Ionescu, președintele Consiliului Național al Unirii Române...

Poporul român a reușit să-și ocupe locul pe care îl merită, să-și facă auzită propria opinie, cu un aport, pe cit de original pe atât de bogat...

A. Silvestri

UNIUNEA-DEZIDERAT DE VEACURI AL POPORULUI ROMAN

gheorghe schwartz

PE TOATE FRONTURILE

Urmare din numărul trecut

mi îngădui o scurtă digresiune. Deși aș fi făcut războiul începând cu funcția de comandant de plutonieri de război și în calitate de adjutant al comandantului regimentului, aș rămân totuși doar sublocotenent până la sfârșit. Deși aș fi primit mai multe decorații, totuși n-aș mai avansa în grad. Cum așa?

Nu uita că eram în armata austro-ungară și că aș fi avut dreptul să mă înscriu în armata română. Oferirea de naționalitate română, slovacă, sârbă sau poloneză nu proia avansul în grad. Și în privința aceasta știu ce știu comandanții armatei imperiale...

26 aprilie 1917 are loc Proclamația de la Darina unde se ia hotărârea „de a uni tot poporul, tot teritoriul românesc din monarhia austro-ungară în una și nedespărțită Românie liberă și independentă”.

La Darina, o localitate în apropierea Kievului în jur de cincisute de delegați ai prizonierilor români din Rusia au hotărât să lupte pentru eliberarea întregului teritoriu românesc dintr-o parte și din cealaltă a Carpaților. În Rusia erau pe vremea aceea circa 13000 de prizonieri de război. Comandantul român care a sosit primul dintre ei la Iași, primul care a îmbrăcat semnificația simbolică. Primul a ajuns regimentul constituit sub numele lui „Avram Iancu”. Voluntarii din Rusia au fost repartizați în diferite regimente de pe frontul de la Moldova și la Vardar. Comandantul român care a urmat, Jerfice lor de la Mărășești i-au umplut de glorie și au oferit un exemplu pentru toți prizonierii români din celelalte țări ale Antantei. Și să nu uităm că primul voluntar din Rusia au sosit în Moldova la 8 iunie 1917. Despre viața și activitatea profesorului Șimon Măndrescu amintesc în articolul pomint: „Dacă n-a avut norocul să-și continue o viață victorioasă, a putut însă să dea lumii dovezi de neîncreștă și vrednicie prin rezistența ce a opus ofensivelor lui Mackensen și artileriei coborâte în iulie și august la Mărășești și pe întregul front ocupat de ea. Inferioră și acum în număr, superioară însă prin însușirea sa, și de data asta bine înzestrată cu material tehnic, armata română a sfârșit toate încercările Puteilor Centrale de a o înfrânge în Moldova, salvând cu piepturile soldaților români sudul Rusiei cu immense sale bogății. După înșuș mărțurisirea ofițerilor germani prizonieri, la Mărășești germanii au întinpat o rezistență cel puțin egala rezistenței pe care au întinpat-o la Verdun. Comandantul român care a dus cu succes croismul regimentului 32 infanterie, ai cărui ofițeri și soldați, pornind la atac, și-au lăsat cașele și bluzele, pentru a nu fi împiedicați în mișcările și avântul lor”.

La Triest, la 27 mai 1917, fiind deja adjutant de batalion, am căzut prizonier cu tot batalionul italian. Până atunci, datorită faptului că știam mai multe limbi străine, am fost chemat în numeroase posturi să fac pe traducător, să interpretez, dar și aceste cunoștințe de poliglot au vrut să ajung, printr-o altă, în preajma a patru împărați, a patru regi și a patru președinți de republică. Intinându-l personal, am aflat și în felul acesta evoluția istoriei și evenimentele de cultură. Dar totuși am rămas în armată. Într-un rând m-am opus executării unui ordin, atunci când ar fi trebuit să conduc un atac cu soldați abia veniți în prima linie. În loc să fiu trimis la Curtea Marțială, mi s-a dat dreptul, drept cu atât mai mare întrucât în același timp am fost înarmat cu o pistoletă și un revolver. A doua zi și rezultatul aceluși nerefuzat atac de noapte avea să-mi confirme opinia.

În decembrie 1917 se încheie pacea de la Brest-Litovsk.

Decembrie 1917: Armistițiul de la Focșani, urmat de încheierea unei păci separate cu Puteile Centrale. La 24 aprilie 1918 se semnază Pacea de la București, „pacea odiosă”.

Noul împărat Carol, prin soția sa, împărăteasa Zita, sondează terenul pentru o pace separată. Lipsa de realism a propunerilor sale face ca aceste eforturi să n-aiibă nici un ecou.

Deja în primele zile de prizonierat, românii, la fel ca și slovacii, sârbii, polonezii, au încercat să convingă pe germani să fac pe traducători să lupte cu arma în mână împotriva imperiului habsburgic pentru țările din care făceau de drept parte. Astfel că românii au fost despațiiți de ceilalți prizonieri de război și 14 inși au fost duși în URSS. Acolo am făcut un legământ că nu ne vom mai întoarce niciodată în Austria-Ungaria. Am făcut cereri nominale pentru a fi trimiși în România, cererile fiind înaintate prin comandant la ambasada română din Roma — unde era ambasadorul scriitorului Labovary. Doar că într-un timp n-a mai sosit oficial o speranță de a fi trimiși în țara noastră. Într-un stăbăton spre patrie a fost blocat, închizându-se Dardanelele...

Atunci am început să protestăm și primii răsun de sustinerea care ne păzeau cu un prim răspuns la cererile noastre. Eram înșuși, eram răbători să luptăm, știam că sosește ceasul bătăliei pentru reintregirea națională. Desi eram foarte bine tratați ca prizonieri, având mîncare, confort și o viață sigură și fără primejdie, zăcutul acolo ne dădea. Nerăbdarea noastră a luat asemenea proporții încât în fiecare an pe cei dintre noi (doctenatul Valeriu Pop) a fost arestat și eliberat doar cu condiția că vom aștepta în liniște răspunsul. Dar pentru că știam că nu ne-am potolit, ai trimis la noi un gene-

ral italian, comandantul corpului de armată din Ancona, care nu numai că era la curent cu toată „chestiunea românească”, dar ne-a și recitat în limba română primele două strofe din „Gînta latină” de Alessandri.

Untr-un alt articol, publicat la 17 ianuarie 1918 de ziarul „La Roumanie”, profesorul Șimon Măndrescu, aflat încă în Franța, explică încă o dată starea românilor din Austro-Ungaria: „Loco naționalităților, votată de către parlamentul din Buda-Pesta și sancționată de împărat, acordată tuturor naționalităților, și în consecință și românilor, aceleași drepturi politice, ca și ungarilor, dreptul de a se înscrie în limba maternă și de a-și crea școlile întregite de stat. Conform cu această lege românii au înțeles dreptul de a-și trimite în comuna din Buda-Pesta reprezentanți, ieșii din alegeri libere. Acest drept al lor se respecta în așa fel, că în loc de a avea 80 de reprezentanți, în ultimele alegeri abia au izbit să trimită 5 deputați români în Românie și libertatea presă! Cu toate acestea pușcăriile ungurești gem de jurnaliști români, condamnați fiindcă au îndrăznit să susțină drepturile naționalilor lor de a trăi ca români pe pământul lor strămoșesc. Ziarele au trebuit să plătească cenzuri fabuloase. În cei doi urmă 20 de ani, ani de puscărie, la care s-au condamnat ziaristi români de către curțile cu juri ungurești, trec de 100 și amenzele se urcă la 250000 coroane. Românii au dreptul la învățământ național gratuit! În realitate însă n-au nici o școală întregită de stat. Școlile lor particulare, întregite pe cheltuieli proprii, sînt și ele aproape maghiarizate. Mure parte dintre ele au fost deja închise și înlocuite cu școli ungurești. Așa au făcut cu școlile primare și secundare; cu universitățile n-au putut-o face, fiindcă românii n-au universități. La 1907, în care n-au votat o serie de legi propuse de ministrul de culte de tristă amintire, contele Apponyi, ungurii au suprimat aproape școlile române, înlocuindu-le cu școli ungurești. Patru milioane de români n-au mai mult de patru licee, două gimnazii, întregite nabe înțeles pe cheltuieli lor, și nici o universitate!”.

Președintele american Woodrow Wilson se ocupă în mesajul de anul nou 1918 de diferitele naționalități oprimare și de situația țărilor beligerante.

La 8 ianuarie 1918, tot Wilson propune un program pe 14 puncte în care mai vorbește despre o posibilă federalizare a popoarelor din Austro-Ungaria.

La 9 februarie emigranta română din Paris îi trimite lui Wilson un memoriu în care-l atrage atenția asupra adevăratelor aspecte ale problemei românești.

Conducătorii P.N.R. Vasile Goldiș, Ștefan Cicio-Pop, Ioan Suciu transformă Aradul într-un centru politic românesc și fac pe lângă o opinie care privește la rezolvarea problemei naționale mici erau dezbătute și adaptate la situația românilor. Și cum altfel cînd Aradul devine centru politic al Marii Uniri?

Și din nou în străinătate: la 8 aprilie se deschide la Roma Congresul naționalităților oprimare din Austro-Ungaria (președinte senatorul Francesco Ruffini, vicepreședini Andrea Torre (pentru italieni), Franklin-Bouillon (pentru francezi), Wikham-Sier (pentru englezi), Eduard Gay (pentru americani), Dumitru Dragănescu (pentru români), Ante Trumbić (pentru iugoslavi), Jan Zamoski (pentru polonezi) și Eduard Benes (pentru cehi).

La 30 aprilie se constituie Comitetul Național al românilor din Transilvania și Tara de Sus în frunte cu Traian Vuica, eveniment ce a avut loc la Paris. (Organizează și o legiune de avioane cu scopul de a lupta pe front pentru eliberarea Transilvaniei).

Nerăbdarea noastră era atât de mare și dorința de a porni pe front alături de ceilalți români luptători pentru eliberarea teritoriilor românești, atât de nerezinată, încât prizonierii români au fost despațiiți de ceilalți prizonieri de război din Italia. După ce guvernul italian și îngăduie profesorului George Mitulescu să se intereseze de soarta celor peste 18000 de prizonieri români din Italia, cei 110 ofițeri români am fost adunați de Cittaducale. La 7 mai a venit Șimon Măndrescu aducînd cu el aprobarea guvernului italian cu scopul de a face noi cereri nominale pentru ofițerii români de a fi trimiși în armata combatantă italiană. Cererile fiind publicate și în presă, ele au avut un ecou deosebit. Cum au fost reproduse și de către Reichspost din Viena, autoritățile austro-ungare au luat măsuri de rezistență împotriva ofițerilor români care au decis să lupte împotriva imperiului pentru reintregirea României. Fiind înșurșiți prin diferite ofițeri prizonieri și avînd familiile grele acasă, la început n-au semnat cererile noastre și le-au lăsat să se războie. Dar, în ciuda vîntului venit din țară și îndrăgii de acestea, pînă la urmă tot au hotărât să lupte în mînă, de data asta însă pentru o cauză care fiecareia i se părea a fi de adevărat legitimă.

Propaganda română la Roma și Paris se intensifică tot mai mult și în sfîrșit, la 1 iunie 1918, comanda supremă a cerut 10 ofițeri voluntari care să plece pe front și să formeze acolo detașamente de șoc și propagandă (pe lingă trei sau patru armate italiene).

La 23 iunie s-a trimis primul detașament civil sub conducerea lui Benedetti. Scopul era propagandă pentru legiune. Dar această primă încercare n-a reușit, nefiind eficientă. Atunci s-au trimis comisiile de recrutare și propagandă din ofițeri români și ofițeri care cu-

noștea limba română. Intimplarea a făcut să fiu trimis cu intențional Zorio Feruccio din Botoșani. (Fatal sau era inginer șef în Moldova...)

„Fără judecată, pe simple bănuțeli, au fost spinzurați sau deportați 14000 români, îndată după intrarea României în acțiune. La fel s-au petrecut lucrurile în Bucovina...” (S. Măndrescu, art. citat).

„După ocuparea Olteniei, Munteniei și Dobrogei, au așteptat în ajutorul său prizonierii români din Rusia; astăzi după semnarea tratatului de pace, noi, românii din Austro-Ungaria, am declarat prin (tr-un manifest, adresat regelui și poporului român că (...) ofițerii români au semnat cu toții o cerere înaintată deja ministrului de război italian, în care declară că preferă să moară în luptă decît să se întoarcă sub orbiul jug austro-ungar; elocventă dovadă de încredere nezdărnăcită ce o au ai noștri în biruință și elocventă dovadă contra aceluia care afirmă că popoarele din Austro-Ungaria sînt multumite. Acești oameni care s-au dus la moarte pentru o cauză care nu era a lor, vor fi să moară pentru cauza lor și a celorlalte popoare oprimare; vor muri însă ducînd cu ei în mormînt și cadavru imperiului habsburgic și cu el toată nedreptatea seculară, îndurată de neamul lor și de alte popoare martire...” (Din discursul lui S. Măndrescu la mitingul de la Augusteul. Iar din discursul aceluiași în Piața Capitolului, la comemorarea lui Garibaldi): „Pe piatra de marmură, pe care o depune astăzi în Capitolul Comitetul Central al „Terței Italiei”, în partea rezervată românilor, au fost săpate cuvintele: „Imi voi apăra neamul cu toate puterile în contra oricărui tiran”. Sînt cuvinte extrase din jurământul pe care l-au făcut pe Cîmpul Libertății de lingă Blaj la 15 mai 1848 mai bine de 40000 de români din Transilvania în momente de grea cumpănă pentru națiunea română. Și si-nu înțeleg jurământul ei și urmasii lor”. Și, relevînd un alt aspect: „Astăzi, după semnarea păcii (pacea de la București n.a.), ofițerii români din Austro-Ungaria și soldații de

Costeltranco Miscano, Candela, Canale, Montorane, Faloria; Baselica, Borgotaro, Velletri, Catania și Ravenna; Comisariatul Oprelor Federate și Trento și Trieste din Padova; Comitetul Roman al partidelor interventiste, Institutul tehnic regal, Uniunea generală a instituțiilor din Siena, Cercul Tristini din Torino și lista ar putea continua pe pagini întinse.

În afară de cei prezenți, din discursul Mariei Ruygier reiese că peste 600 de asociații din toate părțile Italiei — camere de comerț, uniuni locale, organizații muncitorești și profesionale, cercuri politice, societăți patriotice — au aderat în mod entuziast prin scrisori și prin telegramme.

Între timp „Comitetul Italian Pro-România” a fost transformat în „Comitet Pro-Romani” pentru a-l cuprinde pe toți românii. Astfel de comitete au fost organizate la Milano, Torino, Genova, Ferrara etc. Președintele de onoare al Comitetului Central a fost ales principele Prospero Colonna, primarul Romei.

Noul comandant al legiunii a înființat la Avigliano un lagăr de adunare pentru prizonierii români și aici s-a format primul regiment — „Horia” — urmind să fie constituite și regimentele „Cloșca” și „Crisan”.

Între timp, soldații români prizonieri, concentrați pe linia frontului la săpat de tranșee, au fost vizitați de ofițerii care le înfățișau noile posibilități care s-au creat. Măiestritatea soldaților au răspuns cu același entuziasm la gândul că vor putea contribui la întregirea țării. Nerăbdarea tuturor devenise generală.

Dar formalitățile pentru expedierea legiunii pe front au trebuit să treacă prin toate mașinăriile diplomatice și apoi prin complicațiile burocratice a acelor luni. Pentru a se obține echipamentul și armele necesare a fost nevoie să se facă noi intervenții și stăruitoare demersuri. În sfîrșit, la 15 octombrie a ieșit decretul mult așteptat.

Dacă legiunea a fost formal constituită, au trebuit să mai treacă săptămîni până să poată fi trimisă pe front. Dintr-o parte documentele constituționale, lăta de pildă scrisoarea ministrului Bissolati generalului Spingardi, și președintele Comisiei prizonierilor de război: „Luiște Generale, în urma convorbirilor avute cu domnul profesor Măndrescu, am ajuns la convingerea absolută că toate condițiile pentru constituirea fără înfrizire a Legiunii Române au ajuns în fază de maturitate. Pentru lucrări militare în Italia de Sus se află deja concentrată, în urma măsurilor luate de mine mai înainte, cîteva mii de soldați români; la Cittaducale sînt adunați toți ofițerii români aparținînd aceluiași naționalități, care și-au manifestat deja voința de a lupta pentru întregirea pe frontul Italian. Se curvine prin urmare să se înarmeze cu muniții ofițerii și să poată în libertate, îmbracăți în uniforma italiană, prevăzută cu insignele stabilite pentru Legiunea Română (tricolorul român oționabil și să fie trimiși în locurile unde se află oamneni de trupă română pentru a face între ei propagandă necesară pentru începerea înrolării. Ar fi bine, în rest, ca ofițerii italieni să fie delegați pentru a asista și a însoți pe muniții ofițeri, care însă vor fi cu totul liberi. Pentru ulterioare aranjamente sînt la dispoziția D-tale și te rog să-mi trimiți în cele din urmă salutul. Însoțitorii. Scrioarea este datată 18 iulie. După cum s-a arătat, Decretul de constituire a Legiunii române a apărut abia la 15 octombrie. Dar, lucru deosebit de important, legiunea exista deja prin unitatea de pe front și lupta cu dușmanul, chiar dacă n-a fost încă recunoscută oficial. Decretul arăta că Legiunea Română a fost constituită drept urmare a dorinței românilor de a lupta pentru patria lor și cuprinde numirea comandantului, constituirea organică a legiunii și a depozitului, dependențele, operațiunile de recrutare și armare a diferitelor unități, gradele ierarhice, uniformele, disciplina și justiția militară și dispozițiile de ordin administrativ.

Publicarea decretului ne-a adus o bucurie de nedescris: uniforme pentru legiune le aveam de la guvernul nostru, am primit abia în urma decretului guvernamental, la 20 octombrie, în munițiile la Fortul Pietra Lata. Au trecut luni, au trecut zile, acum parcă nu mai treceau orele. Ardeam de dorința de a pleca în prima linie pentru că știam că numai astfel ne vom putea înlocui în țara noastră și în localitățile noastre dintr-o Transilvanie eliberată. A mai urmat și o inspecție a legiunii de către regale Italiei pînă ce, în sfîrșit, am putut pleca pe front. La 24 octombrie, cînd armata austro-ungară s-a desființat, apăsarea să lupte doar două batalioane. (Nu am fost surprinși de evenimentele pe drumul ce ne ducea spre prima linie). Dar acele două batalioane și-au dat din plin jertfa de sine, fiind răsplătite cu numeroase ordine și medali ale mai multor state.

Pentru tratativele de pace care s-au purtat mai tîrziu devenit evident că România n-a depus nici o clipă armele nici după „pacea rusinoasă” de la București. Luptele purtate de noi, foștii prizonieri de război din Italia alături de forțele Antantei, actele de bravură și

Ion Grigore, 1918

sub comanda lor, prizonierii de război în Italia, cer cu insistență înrolarea ca voluntari, pentru a lupta sub stindardul glorioasei armate italiene contra secularului inamic comun. Pe de altă parte, românii din Transilvania, Banat și Bucovina, stabiliți în America, au alergat și alergic zăbur sub stindardul Sîntor-Join și ale altor state americane, în război cu Puteile centrale. Și aceștia se vor acoperi de glorie, atât cu din Italia cit și cei din America, alături cu din stejar stejar război...”

Tot în privința aceasta au fost organizate o mulțime de mitinguri în Italia cu larg ecou în presa internațională a vremii: la 30 mai la Augusteul, în Piața Capitolului la comemorarea lui Garibaldi, la 28 iulie la Ponte di Brenta (lingă Padova), la 25 august la Forul lui Traian (unde a putut participa deja și primul pluton din legiunea formată pe front) la 6 octombrie la Torino. Semnificativ este faptul că se accentua ideea după care în România lupta pentru întregirea țării a fost continuată. Adevizurile pentru manifestările acestea au fost cu adevărat impresionante.

De exemplu, „L'Idέα Nazionale” din 15 august despre mitingul ce avea să aibă loc peste zece zile la Forul lui Traian: „Consiliul Comunal din Roma va lua parte în mod oficial cu stindardul său și cu o numeroasă delegație din siml său și primul principel Prospero Colonna, va pronunța un discurs pentru a saluta pe românii iridenți în numele Romei. Toate comunele din Lațiu au fost invitate să participe cu propriile lor steaguri și cu delegați. Guvernul și comuna de război mondial. În revista Vatra, de pildă, al cărui articol-program semnat de Slavici, Caragiale și Coșbuc preciza că publicația este „un mijloc organ literar pentru toți românii”, un mijloc pentru propagarea aceluiași gust și aceluiași fel de a simți și de a gândi în toate părțile poporului românesc”. Or, în Semănătorul, unde un Coșbuc, subliniind aceeași idee, evoca, în articolul Unii (nr. 2, din 9 decembrie 1901), stricăla cărturarilor culturii noastre vechi pentru cultivarea și unitatea limbii române pe întreg teritoriul unde ea se vorbea. „Aceste trei vorbe întreg neamul nostru”, scria autorul Baladelor și idilelor, „revin cu o obsesivă îndărătnicie la toți scriitorii vechi, aceste trei vorbe le apăsa sufletul și le stringea inima. Corei zicea că și-a jertfit zilele făcînd cărți românești, „ca să fie de învățătură tuturor românilor”, iar Varlaam mitropolitul: „ca să fie de învățătură pentru toată semînta românească, iar într-alt loc — în cartea românească a lui — zice că vorbește «cître toți cari sînt născuți într-o limbă românească»... I. J. De aceea aveam în condei oamneni aceștia neconștienți neamul și larăși neamul nostru românesc? El avea în inimă, îl voiau slăviți și uniți între ale sale,

jertfelle de sînge, au cîntărit apoi mult pentru dovedirea permanentă stării de beligeranță a României de la momentul intrării țării în război. Aportul Legiunii Române din Italia a avut de aceea un rol mult mai mare pentru întregirea României, pentru Marea Unire, decît aspect doar simbolic pe care au încercat să-l arate unii istorici. Marea Adunare de la Alba Iulia a fost rezultatul luptei românilor purtate pe toate fronturile.

Tot în străinătate, la Paris, în octombrie 1918 ia ființă Consiliul Național al Uniunii Române format din 29 membri (președintele Take Ionescu). Sarcinile sale erau asemănătoare cu cele ale românilor din Italia: să informeze opinia publică mondială asupra problemei românești și a legitimității luptei românilor; să colaboreze cu celelalte națiuni oprimare din Austro-Ungaria; să organizeze o legiune din țările ocupate și bucoșniile aliate în străinătate care să lupte alături de armatele aliate.

La 31 octombrie izbucnește la Budapesta revoluția burghezo-democratică. Dar deja la 29 octombrie se constituie Consiliul Național Român al cărui adevăratul înfrînător țării în Consiliul Național Român și 8 ai Secției Române a Partidului Social-Democrat. (Peste cîteva zile Consiliul Național Român se va stabili la Arad). Tratatul de guvernul maghiar în legătură cu problema Transilvaniei eșuază.

Legiunea Italiană este organizată ca un contingent de front, fiecare regiment fiind format din cîte trei batalioane. Aceștia au fost dispuse înainte de a se depune jurămintul pentru țara la Marino, Albano și respectiv Guizano. Aceia depunerea jurămintului a venit și delegații românești din Paris care fuseseră cu Nicolae Titulescu. În mod simbolic, pînă în zilele în care avea loc Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, noi ne pregăteam să ne întoarcem în țară. Școala pentru care și noi am luptat s-a împlinit, acum trebuia să fim cei mai repede în România. Așa că după ce ne-am deplasat la Taranto, ne-am îmbarcat pe două vapoare (Rugina d'Italia și Meran) și ne-am întors în țară prin Atena, Constantinopol și Constanța. La București a avut loc o primă solemnă și au fost împărțite decorații atât românilor cit și ofițerilor italieni care ne însoțeau.

În noiembrie fuseseră lansat Apelul către națiunea română semnat de Dr. St. Cicio Pop, în care se anunța hotărîrea de constituire a guvernelor naționale și se chemau soldații pentru a intra în ele. Se solicitau și în spiritul acțiunilor găzilor naționale să vină fiecare român.

La 4 noiembrie 1918 la Paris, Consiliul Național al Uniunii Române adresăză Patrimoniilor Antantei cererea ca românii din fosta Austro-Ungaria să se unească împreună cu frații lor din regatul României, precum și tratament egal cu cel al altor națiuni eliberate. (Scindoză Take Ionescu, președinte al Comisiei Lucaciu și Octavian Goga, vicepreședinte.)

La 15 Noiembrie este convocată pentru 1 decembrie la Alba Iulia, Marea Adunare Națională Română formată din 1229 deputați dintre care 800 urmau să fie aleși. De venit au venit însă peste 100000 de oameni. În timp ce poporul se îndrepta spre Alba Iulia, trupele străine se retrăgeau din România, unorii chiar pe aceleși șosele pe care mergeau deputații la Marea Adunare Națională...

De ce a avut loc Marea Adunare Națională la Alba Iulia? Tiron Albani invocă trei motive: „întîi că Alba Iulia a fost cetelela țeroare de unde Mihail Kogălniceanu, președintele dinții Uniunii Transilvanice cu Tările Române; că aici au fost trași pe roată martirii naționali Horia, Cloșca și Crisan, și, al treilea, pentru că Alba Iulia era cea mai puternică cetate românească din Transilvania”.

Deși Tiron Albani arăta că Uniunea n-a pronunțat numai la Alba Iulia: „Populația rămasă acasă a fînt intruniri la Blaj, Sibiu, Brașov, Făgăraș, Sebeș, Orăștie, Hateg, Lugoj Caransebeș, Arad, Oradea, Boinu, Sîmbul Silvaniei, Nășaud, Cluj, Bărdan și Cluj. Într-o scrisoare trimisă în ziua cînd la Alba Iulia se problema revoluției de către trimiși și reprezentanții sui, el, și direct, neînșucit, într-un entuziasm colectiv, conștient de importanța vremurilor, de semnificația și consecințele acțiunilor noastre, a spus: „Să-mi dai glas voinței de a fi liber și neînșucit, proclamînd Uniunii Transilvanice cu România. A doua zi, cei 150 de deputați ai Marii Sfat Național, s-au intrunsi în sala Tribunalului și au constituit Consiliul Dirigent — guvernul provizoriu al Ardealului cu sediul la Sibiu”.

Inițial regimentul Horia a primit garnizoana la Sibiu. Deci după atîta ani am revenit în orașul în care am urmat liceul, în care am cunoscut toată luptele, stăruințele, muncile, decît mai apoi să doresc să întru în foc alături de ceilalți români pentru a ajuta și nu mai puteam concepe lucrurile altfel. Pînă la constituirea și repartizarea la Brașov, primul batalion, la Tirgu-Mures, al doilea și la Sighișoara al treilea. La Sighișoara era și comanda regimentului și acolo am ajuns și eu în calitate de adjutant al comandantului de regiment.

Aici se încheie amintirile despre această perioadă ale acestui veteran al Marii Uniri, un om care a cunoscut atât de bine realitățile din Transilvania de dinainte de 1918 și care n-a pregătit să lupte, acolo unde l-au găsit, conștient, pentru o Românie întregită și demnă. S-a putut adăuga doar că, demobilizat, a plecat cu o burșă a statului român în Italia, apoi în Cehoslovacia și în Germania, de unde s-a întors cu o diplomă de inginer. Veni la Arad, la Uzinele de vagoane, realizarea prima fabrică de arcuri semiautomate, fiind apoi director timp de douăzeci de ani la Școala superioară de meserii din Arad. Din 1955 a fost primul inginer delegat de Oficiul de Control al Mărfurilor pentru Controlul Masinilor pentru Export. Acum, la 87 de ani, inginerul Romulus Cărpinișan își scrie memoriile.

*) După acad. Șt. Pașcu 112, după S. Măndrescu 118. Se pare că această cifră a fost cifra exactă, cel de-al 111-lea fiind fratele profesorului Măndrescu, soldat, adus printre ofițeri din considerarea pentru profesorul luptător pentru drepturile naționale ale românilor.

vorbirile su fala de a fi servit după vremuri ca organ de manifestare literară tuturor scriitorilor de seamă din toate hotarele pămîntului românesc. Îi va întinpinja și pe viitor cu aceeași nestăruire deosebită... Și voința aștia mai mult, cu cit dorim ca revista noastră să nu treacă și să mîntinje, pe cit e posibil, unul și același curent literar în toată întinderea graiului românesc. Iar la unitatea cugetelor și simțurilor nu se poate ajunge fără o acțiune imparțialitate. În perioada marilor discuții estetice de acum — treizeci-patruzece de ani — Convorbirile erau așteptate de românii de peste hotare cu un dar, ca o adevărată binefacere... Ar fi însă un picat și o gresală de neiertat dacă revista, care a stabilit cea dintîi armonie de vederi literare între toți românii, n-ar căuta mai mult decît orice altă să contribuie la continuarea acelei bune tradiții și „dinoce” și „dinoce”.

Neiertat ar fi, căci pentru nici un popor vorbele acestea: dinoce și dinoce n-au un înțeles mai grav. Poetii au dreptul divin al rației să se spună: „Dă-mi tot amarul, toată truda / Afîtor fatjii fără încercuri, / Dă-mi viforul în care urlu / Și gem roabile de veacuri...”. Păstrarea și întărirea unității de cultură e deci, mai ales acum, și mai ales la noi, o necesitate de ordin superior. Cîci cultura, știința, filozofia, literatura și arta, pentru orice om de mînte, presupun mai întîi de toate poporul, care le face pe toate posibile. Și nu mai e taină pentru niciun că neamul nostru a ajuns într-o fază care poate fi decizia dintr-un moment în timp. Acum, deci, mai mult decît oricînd, e vorba de a fi, de a persista ca individualitate etnică, spre a putea da, cînd va veni timpul, toată măsura noastră ca popor de cultură. Era o aluzie prevestitoare a evenimentelor ce se vor declanșa în deceniul următor, cînd lupta pentru înfăptuirea marii Uniri avea să intre într-adevăr în faza decisivă.

Dim. Păcurariu

Reviste, societăți culturale

Între realizările importante ale României June se numără și Almanahul (Almanahul Societății Academice social-literare „România Jună”), care și propunea, se preciza în prefața primului număr, „să intrinsecească în fiecare an pe cei mai de frunte reprezentanți ai literaturii române”. La cele două numere, pentru anul 1983 și 1988, singurele care au apărut, au colaborat scriitorii și oameni de cultură din toate provinciile românești, în spiritul aceleiași idei de unitate culturală a națiunii. Maioreșcu (două studii), Vasile Alecsandri (poezii și un act din piesa Ovidiu), Ioan Slavici, Dănuț Zamfirescu (novele), Al. Xenopol, bucovineanul I. G. Sbierea, Iacob Negruzzi s.a. Rarorii, o publicație a adunat în paginile sale atîtea nume prestigioase.

Manifest unionist, cum o recomandă și numele, este Liga pentru unitate culturală a tuturor românilor, înființată la București în 1981, avînd și o revistă, Liga români (1896-1990), la care au colaborat, între alții, G. Bogdan-Duică, V. A. Urechia, I. G. Sbierea, C. Rădulescu-Moștru ș.a.

Revistele de cultură din a doua jumătate a secolului trecut și de începutul veacului nostru reflectă larg, unele în mod programatic, năzuința tot mai adîncă resimțită în opinia publică românească, spre realizarea deplinei unități politice a națiunii. În articolul-program al Revistei Carpaților, de pildă, aparută la București, în 1980, sub conducerea lui George Sion, revista în care s-au tipărit opere memorabile ale literaturii române, precum nvela Doamna Chiajna de Al. Odobescu, se făcea mențiunea că, în condițiile în care „țările românești” au făcut deja „inceputul Unirii și consolidării naționalității noastre”, revista care apărea atunci se bizua pe colaborarea a „mulți români învațați, atît din Transilvania, Bucovina, Moldova, cit și din Tara Românească”, care semnata-

rul articolului, G. Sion, i-a consultat și care au „promis concursul lor”. O altă publicație, scosă în anul următor, la Iași, de către V. A. Urechia și George Petrescu, și care se numea, semnificativ, Dacia, anunța un program vizînd desăvîșirea unității naționale: „Ca să fim uniți printr-un pact politic, se cade mai înainte de toate de a fi strînsi prin legămîntele inimilor noastre, care să ne le împerejurăm unei fînte, se pune pe deasupra tuturor, care roșumă a tot, care este totu, națiunea! Ea, odinioară a fost și mare și puternică. Este, dară, de dorința noastră că să țintim la vechea ei splendoare. Visu nostru este România [...] Noi nu ne vom crede fericiți pînă cînd trimba Carpaților nu se va netezi dinaintea noastră”. În articolul-program al ziarului Orientul latin, școala la Brăso (1874-1875) de Aron Densușianu, se sublinia faptul că „Românii, politicește despațiiți, sînt, prin aceeași origine, una și aceeași limbă, prin aceleași datine, atît de uniți, atît de închinăți laolaltă, încît pot fi învidiați de cele mai mari și mai luminate popoare”. De asemenea, că „noi trebuie să cultivăm, să înălțăm și să ținem sintă această unitate”. În acest spirit, se arăta că, față de românii de dincolo de Carpați, ziarul călind peste daunosul provincialism și separatism de pînă acum, cesiunile, drepturile și interesele lor le vom considera și trata ca pe ale noastre”. O revistă aparută la Sibiu, Albina Carpaților (1877-1880), subintitulată „foaie beletristică, științifică și literară” și la care colaborau scriitorii, unii de primă mîrie din România liberă, din Transilvania și Tara de Sus (V. Alecsandri, Ioan Slavici, Al. Macedonescu, G. Crețeanu, Simeon Florescu Marian, A. Barseanu, I. Al. Lapedat ș.a.), trebuia să se numească

Albina Daciei, titlu interzis de autoritățile cenzuro-crăște. Și Carpații, pînă la urmă, erau considerați nu o barieră, ci un simbol al unității, centru vital al națiunii. Atari idei în sensul aspirației adînci a poporului român către Unire se întinse frecvent în presa literară și de cultură românească de la sfîrșitul veacului trecut și din deceniile premergătoare primului război mondial. În revista Vatra, de pildă, al cărui articol-program semnat de Slavici, Caragiale și Coșbuc preciza că publicația este „un mijloc organ literar pentru toți românii”, un mijloc pentru propagarea aceluiași gust și aceluiași fel de a simți și de a gândi în toate părțile poporului românesc”. Or, în Semănătorul, unde un Coșbuc, subliniind aceeași idee, evoca, în articolul Unii (nr. 2, din 9 decembrie 1901), str

ROMÂNII TOTI S-ADUNA...

„Unicul dor al vieții mele e să-mi văd națunea mea fericită, pentru care, după putere, am și lucrat pînă acum...”

AVRAM IANCU

„Unirea și uniunea națională sînt bunuri mari, importante și însuflețitoare, care nu cer mai mult decît voința tare de a fi și a rămîne un singur popor: domnitorul, aristocratul, preotul, ostașul, plugarul, meseriașul, bărbatul, femeia, bătrînul, junele, pruncul, toți naționali, toți frați vorbitori ai unei limbi păstrate de străbuni și veacuri, toți fii ai unui popor păzitor de legile morale, înflăcărat de libertatea patriei...”

GEORGE BARIȚIU
[„Foarte pentru minte, inimă și literatură”
nr. 51, 18 decembrie 1844, p. 399-400]

„Acest sentiment puternic de a trăi și a muri pentru naționalitatea lor l-au exteriorizat și l-au consfințit cu numele de român; și unde este puterea care să le poată lua această naționalitate, unde se află dreptul care ar putea să le-o conteste?...”

ȘT. LUDWIG ROTH

„Ținta noastră scotescă că nu poate fi alta decît unitatea națională a românilor. Unitate mai întîi în idei și simțăminte care să aducă apoi cu vremea unitatea politică. La crearea acestei naționalități la o reformare socială a românilor, bazată pe sfintele principii ale dreptății și ale legalității, trebuie să țintească toate silințele noastre. Românismul dar e steagul nostru; sub dînsul trebuie să chemăm pe toți românii.”

NICOLAE BALCESCU

„Eu văd o stîncă albă, o stîncă de argint,
Lucind prin veacuri negre, prin moarte mări lucind,
Lucind peste morminte cu fața ei senină,
Și văd că-n lumea asta fii umbra-l de lumină,
Acea sublimă stîncă ce stă cu capu-n cer
E-unirea românilor... E visul meu de fier...”

MIHAI EMINESCU

„Pe lângă ideea unirii și odată cu ea apăruse celelalte două mari idei pe care se reazăm întreaga dezvoltare a poporului român: originea lui română, pîrghia cea mai puternică a civilizației sale, și aceea a stăruinței sale în Dacia Traiană, sprijinul cel mai puternic al românilor de peste munți. De îndată ce aceste idei luară naștere în mintea poporului român, se zămislise în el și odrasla unității politice, care aștepta numai momentul favorabil pentru a se dezvolta și ea ca un arbore traianic.”

A. D. XENOPOLO

„Astăzi trebuie să isprăvească amărăciunile. Astăzi trebuie să izbîndim a înfăptui dreptatea. Astăzi trebuie să începem a ne împlini în istorie destinul pentru care am fost așezați în acest colț de lume.”

MIHAIL SADOVEANU

„Sus ridică fruntea, vrednice popor!
Cîți vorbim o limbă și purtăm un nume,
Toți s-avem o țintă și un singur dor,
— Mîndru să se-nalțe peste toate-n lume
Steagul tricolor!”

GEORGE COȘBUC

„Problema unirii românilor din Transilvania și Ungaria cu cei din România, statornicirea poporului nostru într-un singur stat, potrivit principiului naționalității și un act de justiție pe care istoria contemporană trebuie să-l înregistreze ca o consecință logică a victoriei dreptății asupra forței brutale.”

OCTAVIAN GOGA

„Noi, toți românii de pretutindeni, avem un singur ideal național și prin inițiativa de astăzi trebuie să ne grupăm toți în jurul acestui drapel unic; trebuie să-l ducem la victorie, pentru că de destinul lui depînd viitorul și viața națiunii române... Sacrificiile nelimitate, consimțite de scumpa noastră Românie pe altarul idealului național, singele vărsat de fiii și frații noștri sub tricolorul nostru glorios, mereu pentru acest ideal sublim, conștiința demnității naționale ne cheamă să continuăm lupta sacră pe care singură fatalitatea timpului o poate doar întrerupe...”

VASILE LUCACIU

„Speranța noastră era dulcea reunire a celor de un singe, era blînda frăție dintre popoarele lumii, era sfîrșirea pentru totdeauna a uneltor războiului ucigaș și pustiitor, era bunătatea și mila pentru toți și fiecare, pînă la cel din urmă fiu al pămîntului, deopotrivă acrotitor pentru toți copiii lui, era viitorul senin întru măreața armonie a muncii roditoare, era gîndul ridicării noastre peste trecutul virstei de fier (...)”

VASILE PĂRVAN

„In sat era întuneric și liniște. Cînd dăm să țesim din sat, numai ce auzim dînr-o curte, neașteptat, în noapte, un strigăt de copil: „Trăiască România dodoalață!” (acest „dodoalață” era în Luncrâm cuvîntul curent pentru „rotund”).”

LUCIAN BLAGA

„S-a împlinit un vis!
Toate generațiile l-au purtat în suflet, dar abia nouă ne-a fost dat să-l vedem aievea împlinit și să ne bucurăm de clipele sfînte ale întrupării lui. Vrednicia nu e însă numai a noastră, ci a tuturor...”

din Editorialul revistei „Luceafărul”, 1919, nr. 1

„Un lucru însă îl știu: că singurele hotărîri pe care nimeni nu le poate ataca și critica sînt hotărîrile pe care le ia un neam întreg ca să-și deschidă calea lui.”

NICOLAE IORGA

Document
[din „Kolozsvári Hirlap”, Cluj XIX, nr. 283,
1 decembrie 1918]

„Independența noastră este o condiție sine qua non a viitorului nostru și independența nu ne poate fi asigurată decît atunci dacă nu vor mai exista provincii românești, ci dacă toată românia va trăi o singură viață de stat. Așa-i argumentul suprem pentru care socialismul român s-a declarat în Alba-Iulia pentru idealul unirii tuturor românilor.”

EMIL ISAC

Ardealul tras pe roată

Ardealul tras pe roată ne e prag
în drumurile noastre culorilor din steag

am sîngerat în flăcără multime
cînd ne-au mutat ogoru-n țîntirime

Ardealul tras pe roată ca să moară
cu Horia dorul meu de țară

eu lăntuit de plug cu visele alară
dușmanii luîndu-mi somnul munca din cămară

Ardealul tras pe roată învase
albe cărări la Alba Iulia ca să lase

dealuri-biserici pe urma lui Mihai
o țară între riuri și un singur grai

șoptit de grîu în românescul plai

Ion Iuga

Noi, de-acum

Noi, cei de-acum să deschidem
C-un gest marea carte în care
Stă scris cu vorbe așezate sub bătrîne peceți
Că pentru adevăr se moare
Că pentru această limbă — numită limba română.

Poeții jură pe sufletul morții,
Ostașul — pe gura armei
Eroi — pe viitoarea nemoarte
Că pentru acest spațiu numit România
Noi jurăm pe pămîntul în care
Se rotunjesc semințe hrănite
Cu propria noastră răsuflare.

Carmen Foșca

Ninsorile

Ninsorile foșnesc la trecători
Ca tricolorul luminînd Atunci
și-ngenunchiînd cu umeri de cocori
Coboară cerul de pe munți în lunci

E viscolita umbr-a lui Mihai
și-a Horia și-a lui Iancu Craișor
Ninsorile troienîndu-se cu dor
în porțile Carpaților și-n plai...

O, parcă-s striae țărănești, de horă,
Ninsorile foșnind peste pămînt;
Incinse hore peste grîul sfînt
ce sta să nască-n vatra tricoloră

Aștearnă-se din zările de jos
în care dorm eroii întru țară
Ninsorile, cu mersul maiestuos
al grîului, trezî în Primăvară!

Aici, unde-n milenii drepti șezum,
Aici, în Transilvania română
Dintotdeauna ninsorica acum
Parcă foșnesc hrisoave de lumină...

Eugen Evu

Un gînd la Alba Iulia

La Alba Iulia nu poți
Rosti cuvînte fără teamă
Știînd că sînt de față toți
Cei cu întregul său de-o seamă.

Și nici nu-i chip să cîntărești
Ce fel de vamă și se cere,
Să poți umbla, așa cum ești,
Prin Alba Iulia-n tăcere.

Sînt poșii gîndului prea grei
Și prea bălăni de erezie,
La Alba Iulia să vrei
Doar un turîr de poezie.

Sfirtecători ca niște zimți
Ei sparg tiparul și te doare
Că-n Alba Iulia nu simți
Decît prin carnea-nșelătoare.

Și vinovat de-atîta dor
Cît a rămas fără cuvînte
Să umbli-n calea tuturor
Cu Alba Iulia din minte.

Dar știi că drumul e prea lung,
Din vămii de vorbe-n vămii de ceață,
Și-n Alba Iulia ajung
Puține gînduri dintr-o viață.

Ba chiar se poate întimpla
Să-ți botă clopote-n ureche,
Dacă te-numești pînă la
O Albă Iulia mai veche.

Poetul are starea lui
Și poți să-nduri vecii deardînd
Dacă o altă cale nu-i
Spre Alba Iulia, cu gîndul.

Ascultă numai pînă cînd
Va trece verbul care-așteaptă
Cu Alba Iulia din gînd
Spre Alba Iulia din faptă.

Și ce-i mai nimerit să faci
La Alba Iulia-n cetate,
Decît să umbli și să taci,
Străluminat de Libertate.

George Țârnea

Transilvania

Lăcrimă de poem căzută în palma lui Horea,
lumină ascuțită cu cărțile mari.
Fruntea lui Iancu a bătătorit-o istoria,
dacii împart inele la coroață.

Fumul pe case ca să trăiască
il lua pasărea sub aripa sa.
Pietrele pe trotoare începeau să mocnească,
durerea la fiecare ușă încerca.

În odaia limbii stă Mihai,
izvoarele au vederea bună.
Transilvania e a Mioriței de la munți pînă la
ultimul poi,

iarba ei s-a trecut singură pe numele nostru
să nu apună.

Ion Trif Pleșa

CARMEN SECULARAE

FRAGMENTE

De sus, din virful munților, templu
arhitectura țării întregite
îmbrățămăz ca un dacic templu
de florite, prin timp, neafîlitate.
Sunt flori de lac, de dor, bujori de sînge
corola lor mai tremură-n adîncuri
acolo, unde, chipul și-l răsfrînge
areopagul nostru de parînguri
voievodale, de cîmpii și dealuri
și riuri ce nuntesc prin bărgăne
cu românești, din veacuri, idealuri
și vaste istoriei gorgane
în care toți și-au mistuit ființa
în laptele pămîntului, străbunii
dar și-au lăsat să ardă-n noi, voința
de-a sta întregi sub lăncile furtunii.

Cu brațul încordat ca discobolul
își proiectează inima pe zare
eroul comunismului, simbolul
statornicului Carmen Secularae!

Priviți-i, oameni, ochii, -n ei sînt aple
venind din munții patriei, cu unde
în care, cerul plin de stele-ncape
și toate rădăcinile profunde
își suie-ncrengurata lor coroață...

Ei e bărbatul care nu se teme
chiar dacă timpul, uneori e-o rană
deschisă care singurează-n steme!

E fapta lui în tot ce-i bun în țară
și-un trandafir corola și-o desface
din gîndul lui și brazil se-nălțară
din fapta lui de ziditor de pace
căci el, unînd simțire, vis și faptă
purtîndu-i păcii pe pămînt solia
din fiecare an el face-o treaptă
spre comunism să urce România!

Ion Potopin

Iancu

Pe drumul-Feleacului
Trec carele Iancului...

Bate murgul drum rotat
Iancu-i sînge-nvîtoșat

Bate murgul drum de piatră
Focul Iancului nu iartă

Chiot, stea crăpată-n două
Răsar moșii de sub rouă

Înzăuați cu cinepă
Din vis de duminică

La strigarea Iancului
La chemarea dorului

Că e țara plină-n toate
De atîta strîmbătate

Iar ceasloavele străvechi
Măsluite-s la urechi

Și-a venit vreme rotată
Să se facă judecată.

Vin cu toții pe potică
Vine Dacia antică

Sprijinită de un car
Țărănesc și legendar

De carele Iancului
Pe drumul Ardealului

Și-n căruța Iancului
E visul românului

Din străfundul pieptului
Pînă-n piscul faptului.

Ion Andreiță

Casa părintească

E Ardealul Patriei altar
de la cea dintîi descălăcare,
din cuvînt în sînge l-am purtat
peste virste ca pe-o sărbătoare.

Toți românii de la Rim se trag,
cei din Olt și din Vlășia toată,
de din Țara Birsei, din Oaș
pînă-n Marea pururea sărată.

În Moldova cîți din moroșeni
s-au oprit, de la un loc cu morșii
pogorîră-n care ori pe jos,
rămînînd ai Daciei cu toții.

De aceea n-au putut răbda
vămile rușinii să plătească
spre a trece, megieși fiind,
peste deal la casa părintească.

Gabriel Cheroiu

Veșnic inima țării

Și veșnic iarna de-ar veni la noi
cu haina ei de limpede povară
pe cerul țării chipuri de eroi
vor străluci ca astre-n orice seară
albînd pămînt de păsări peste văi

cum orice astru-n trupul țării este
o inimă în flăcări, ziditoare
de vechi cuvînte spuse-n românești
în țara aceasta unică și mare
de unde chiar lumina izvorăște

și dat îi e și veșnic ne sînt date
un singur gînd și-o singură dorință
cum în pămîntul nostru stă și bate
o inimă în unica-i ființă
din mii de inimi astfel adunate

rămînă iarna pururea la noi
cu haina ei de limpede povară
pe cerul țării chipuri de eroi
vor străluci ca astre-n orice seară
albînd pămînt de păsări pentru noi

Gabriel Iuga

Doină

Între-o luptă și-un răgaz
Am visat o sîntă țară
S-o conducă-un domn viteaz
Visul ăsta n-a putut în noi să meară

Pentru el atîtea locuri
Am sfîșit cu oseminte
Și-am păzit pe dealuri focuri
Spre aducere aminte

Mărăștii Oltuz Mărăștii
Urne care poartă-n ele
Mari viteji care opriră năvălirile crălești

Și la Alba ca trei stele
Țrei provincii se uniră
Ca trei vele-n libertate ale statului român

Și-am trecut în calendar ziua sfîntă
de-implinire

Pentru limbă pentru neam
Viscolit de nemurire
Eu pios ingin o doină ca o frunză de pe ram

Vasile Andronache

Inscripție

Tu izvorăști din munți și din cîmpie
Și ești al tău de-acum în veci de vecl
Române viața și-a petreci
Cum se petrece ziua care din zori învie
Tu izvorăști din timpuri grave și adînci
Nu-ai rădăcin pe-ale istoriei poteci
Tu izvorăști din toate lucrurile tale
Și-ți ești de-acuma ție domn
Române fii mereu în zale
Înviorat de timp să nu cunoști vreun somn
Tu izvorăști din munți și din cîmpie
Ești riul tău și marea ta supremă
Române gloria te-mbie
Să-ți fii oștean pe-o nepereche stemă!

Georghe Daragiu

Luceafărul
Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef:
Nicolae Dan Fruntețată,
Mihai Ungheanu (redactor șef
adjunct)

REDACTIA: București, Piața Scintelii nr. 1, tel. 17 32 89
ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 118, tel. 50 14 95
Tiparul executat la:
COMBINATUL POLIGRAFIC
CASA ȘCINTEII